

GELEŽINKELIAI, paštas ir spauda

Geležinkelių "liga" tapo laikinai "pogdyta". Prezidentas įsakė kariuomenei imtis priemonių, kad geležinkeliai veiktų. Kariuomenė pareikalavo, kad "sergantieji" įjeimininkai ne vėliau kaip per 48 valandas grįžtų į darbą, arba jie visai neteks tarnybos. Tai pagelbėjo, įjeimininkai "išgijo" ir geležinkeliai pradėjo vėl normaliai veikti. Bet pats reikalas, dėl kurio buvo streikuota, liko dar neišspręstas.

Geležinkeliams sunegėlavus, sušlubavo ir paštas. Buvo daug kur sustabdytas siuntinių priėmimas, tai pat tas palietė ir laikraščius.

Laikraščiai iš viso yra laikomi antros klasės siunta ir jais paštas rūpinasi tik po laišku. Be to, laikraščių tarpe pirmenybę turi dienraščiai. Tad ir Clevelando paštas dėl geležinkelių sušlubavimo buvo kelias dienas sustabdyęs savaitraščių ar dar rečiau išeinančių laikraščių priėmimą. Dėl to perėjus savaitės Dirva, nors ir laiku išleista, į pašta būvo priimta tik Clevelando miestui ir artimiausios jo apylinkės. Ir tai kai kuriuose priemiesčiuose skaitytojams teko palaukti į pašta priimtą Dirvos kelias dienas.

Tad tolimesnius skaitytojus prašom nesistebėti, jei perėjus savaitės Dirva juos bus pasiekusi tik apie šios savaitės vidurį.

LATVIAI PAGERBĖ

Vasario 11 dieną Clevelande įvyko toks Lietuvos nepriklausomybės šventės minėjimas, kokie bent Amerikoje, berods, dar niekad nėra buvę. Jį surengė lietuviams — latviai.

Tiesa, oficiali rengėja buvo Latvija — Lietuvių Vienybės Draugija, bet visą minėjimo programą atliko latviai ir latviškai, tik turinys buvo arba lietuviškas poezijos, literatūros, dainų vertimai, arba apie Lietuvą.

Minėjimui vadovavo LLV vardu vald. atstovas Mikolūnas, kuris, pasirodo, irgi abiem kalbom lygiai laisvai bekalbės — taigi, pasirodo, ne vien latviai turi tokį asmenį, kuris ir su vienais ir kitais gali laisvai susikalbėti. Minėjimo įžangoj rašytojas E. Skujeniekas abiem kalbom nušvietė LLV ir kaimynų bei brolių tautinių švenčių tokio paminėjimo prasmę, drauge atkreipdamas dėmesį ir į daugelį dar pirmą kartą matomus simbolius, kurie šį kartą puošė lietuvių salę. Tai LLV vėliava ir ženklas tarp Lietuvos ir Latvijos vėliavų. Vėliava jungta iš abiejų vėliavų spalvų: geltona, raudona, balta. Ženklas — raudoname apskritime balti Gedimino vartai, virš jų trys latvių herbo geltonos žvaigždės.

Pasigėrėtinas buvo jauno studento Eriko Ievinio referatas, latviams supažindinti su Lietuvos istorija. Referentui kviečiant visų susikaupimo valandėle buvo pagerbtas Clevelande miręs pirmas ir paskutinis Lietuvos nepriklausomybės laikotarpio prezidentas Antanas Smetona.

Po lietuvių tremtinių d-jo pirmininko padėkos latviams už tokį Lietuvos pagerbimą ir latvių draugijos pirmininko sveikinimo, latvių menininkai — daininkas Liepojos operos solistas baritonas Jul. Borgs, Irma Birzniece, jaunas pianistas Vilnis Cieminis ir jaunas deklamatorius pasigėrėtinai gražiai atliko lietuvišką meninę programą latviškai. Dainuota Šimkaus, Kačanausko ir kt., dainos, skambinta M. K. Čiurlionio kūriniai, skaityta N. Mazalaitės Legenda apie Nežinomąjį Kareivį, deklamuota Bradino ir Aisčio eilėraščiai (viskas išversta latviškai (išversta E. Skujeniekas)). Tai buvo puikus ir malonus gėlių vainikas Lietuvai ir lietuviams.

EINA
35
metai

ŽVELGIANT TOLIAU

VASARIO 16-tąją švėsdami, kartosim nesvyruojančio tikėjimo pareiškimus, kad Lietuva vėl bus laisva. Neišvengiamai pridursime, kad tą tikime, nors ir nežinodami tiksliai, kada bei kuriuo būdu grįš Lietuvai laisvė, tik maždaug nujausdami, kaip tai gali įvykti ir nujausdami, kad tai turi įvykti po neperilgo laiko.

Tai nuosirdi ir nemaža realumo turinti mintis. O tačiau reikia atkreipti dėmesį ir į tai, ką gi ištikrųjų reiškia tas "neperdaug ilgas laikas"...

Pavartykime, kas dar turime, 1945 ar vėlesniųjų metų kalėdinius, naujametinius, velykinius ar vasario 16 dienos progą mūsų vienu kitiems pareikštus sveikinimus bei linkėjimus ir atrasime ten šimtus kartų pakartotą linkėjimą — kitais metais tą šventę laimingai švęsti laisvoji Lietuvoje... Štai jau 1951 metai, o vis dar to paties, nors kiek ir atsargiau, vieni kitiems tebelinkime...

Zydai apie du tūkstančius metų kartojo "Kitamet būsim Jeruzalėj" — šiandien tas linkėjimas jiems jau išsipildęs. Bepigu tiems, kurie tą linkėjimą tarė 1947 metais. Bet kaip atrodo tie linkėjimai, kurie buvo kartoti prieš tūkstantį ar daugiau metų?

Zydų linkėjimai ir tikėjimas jau kitais metais būti Jeruzalėje yra sektinas, bet iš to, kad tas linkėjimas išsipildė tik po kelių šimtų metų — reikia ir pasimokyti...

Tiesa, nėra jokio pamato manyti, kad Lietuvai irgi taip ilgai teks laukti laisvės, bet yra pamato kovoję dėl laisvės žvelgti į ateitį ir kiek toliau, negu tik iki rytdienos ariki ateinančių metų.

VLIKAS savo atsišaukime Vasario 16 dienos progą įtikinėja mus, kad jis yra vieningas, iš visų pusių palaimintas, įgaliotas ir pripažinta tautos vadovybė kovoję dėl Lietuvos laisvės, ir, lyg pats kiek dėl to abejojamas, čia pat priduria, kad bet kokia kitokia nuomonė tuo klausimu yra tiesiog nusikaltimas prieš tautą.

Šiandien skelbiame ir Lietuvos Diplomatinio Šefo atsišaukimą. Šiame atsišaukime nėra kalbos apie savo galybes, teises bei pripažinimus, nors ir būtų tam pamato, nes štai spaudoje jau pasirodė naujas visiems lietuviams džiugus pranešimas: Brazilijos Prezidentas priėmė naują nepaprastą Lietuvos pasiuntinį, kuris lig šiol yra buvęs tik konsulo pareigose ir tik šiais metais gavo nepaprasto pasiuntinio kredencialus iš Lietuvos Diplomatinio šefo, kaip vyriausio šiuo metu Lietuvos valstybės teisinio reprezentanto.

Šiame atsišaukime kalbama visų pirma apie tautą krašte, kurios pasiaukojimas yra svarbiausias kovoje dėl Lietuvos laisvės, ir kurios mes visi, užsieniuose esą lietuviai, drauge su visais diplomatais ir komitetais, esame tik talkininkai. Talkininkai, turį tai talkai specialias sąlygas, suteikiančias daug progų ir uždedančias daug pareigų.

Deja, trečio ir svarbiausio atsišaukimo — atsišaukimo iš ten — neturime galimybės paskelbti, nors neabejojame, kad jis yra ir gal kada nors mus pasieks.

TRUMPAM LAIKUI didelės reikšmės turi ir komitetai ir diplomatai, ir grupių susitarimai ir prezidentų ar vyriausybių įgaliojimai, ir svetimų vyriausybių oficialūs ar neoficialūs to ar ano organo pripažinimai, ir tautos ar jos dalies "tyliu sutikimu bei

Jų pavyzdys tesujungia mus!

Lietuvos Diplomatinio Šefo atsišaukimas Vasario 16-tosios progą

Lietuvos nepriklausomybės šventė yra ne tik praeities istorinio įvykio minėjimas, bet taip pat gyvos tikrovės prisiminimas, tos, būtent, tikrovės, kad lietuvių tauta yra nepakeičiamai prisirišusi prie nepriklausomybės, ir dėl to Lietuvos valstybė tebeegzistuoja teisiškai ir moraliai.

Lietuvos valstybės atstatymas, paskelbtas mūsų sostinėje Vilniuje, buvo tautos suvereninių teisių bei valios išreiškimas ir daugelio kartų kovos už lietuvių apvainikavimas.

Visa, kas buvo padaryta laisvai Lietuvai apginti, išlaikyti, tobulinti, buvo liaudies ir jos vaikų inteligentų gilaus patriotizmo, didžiųjų aukų ir sunkaus darbo padarinys.

Sovietų Sąjungai įsiveržus į mūsų kraštą ir jį okupavus, tauta nepasidavė nei bolševikų propagandos viliojimams, nei barbariškam terorui, priešinasi kriminaliniam okupantui ir visados siekia atstatyti savo laisvą valstybę, kurioje ji vėl vykdys jai priklausančias suverenines teises. Šita laikysena yra svarbiausia priežastis, kad civilizuotas pasaulis nepripažįsta vadina mojo Lietuvos įjungimo į Sovietų Sąjungą. Šita laikysena parodo, jog tauta krašte yra yra gyva ir savo dvasioje nepriklausoma.

Tai yra tikrovė, kuri suteikia pagrindą ir prasmę mūsų, užsienyje esančiųjų, gyve-

kimui bei valios reprezentacijai. Gal dar ir nereikia, bet tikrai nekenksminga būtų jau ir dabar mūsų vadovaujamiesiems veiksniams pagalvoti apie susitvarkymą, labiau pritaikytą eventualioms tolimesnėms distancijoms, kadangi dabartinė organizacija, kokiais aktais, susitarimais ar palaiminimais bebūtų pagrįsta, vistiek yra nelaisva nuo tos "pirmagimės nuodėmės", kad iš anksto buvo numatyta ir derinta tik trumpai distancijai...

nimui. Ji uždeda mums prievolę visa širdimi, išmintimi ir išgalėmis rūpintis krašto laisve ir jo interesų gynimu. Ją privalome turėti prieš akis ir saugotis, kad Lietuva nevirstų mums lyg tolimu atsiminimu, formaliu obalsiu, bet būtų gyva ir artima tiek mūsų privačiame gyvenime, tiek viešojoje veikloje.

Daug metų, kilometrų, durtuvų skirs mus nuo krašto. Daug rūpesčių, nusivylimų, vargo tenka pakelti tremtiniais, išblaškytiems svetimuose kraštuose. Šitokiomis aplinkybėmis neretai gali atsirasti pavojaus ir nutautėti. Tam užbėgti už akių yra vyriausiosios trys priemonės. Saugoti mūsų kalbą šeimose, bažnyčioje ir, kiek tik galima, mokykloje, burtis į lietuviškas organizacijas ir, galop, Lietuvos bei lietuvių dalykais elgtis taip, lyg būtume apleidę kraštą prieš mėnesį ir už mėnesio turėtume grįžti.

Kada mes grįšime, to dar nežinome, bet esame tikri, kad grįšim, kad Lietuva bus laisva, nes vis aiškiau matome, kad lėtai atskleidžiamas naujas istorijos lapas. Pranyksta pragaistingos iliuzijos, kad Sovietų Sąjunga galinti su demokratinėmis valstybėmis taikiai sugyventi. Jungtinių Tautų Organizacijos ginkluota intervencija ginti Korėją yra naujos veiklos sovietų agresijoms pasipriešinimo politikos ženklas. Tai politikai vykdyti mobilizuojamos milžiniškos, neišsemiamos pasaulio — pirmoje eilėje Amerikos — kariškos ir ūkinės priemonės. Pasalis su Jungtinėmis Valstybėmis priešakyje ginkluojasi atremti mirtinam pavojui, kurį ilgainiui sovietai jam sudarytų. Vis aiškiau suprantama, kad sovietų viešpatavimas rytinėje Europos pusėje nesuderinamas su Vakarų Europos saugumu. Sovietų Sąjunga, milžinas molinėm kojom, vis daugiau izoliuojama kraujo ir asarų jūroje, kurioje tą valstybę pastatė jos nežmoniški valdovai, susitepę didžiausiais istorijoje karo ir taikos nusikaltimais.

Šitaip, pamažu, bet pastoviai, tarptautinė padėtis kinta, susidaro palankesnės sąlygos kovai dėl Lietuvos nepriklausomybės atstatymo, dėl tautos teisės laisvai ir demokratiškai tvarkytis savo valstybėje, apjungiančioje visas lietuviškas — Didžiosios ir Mažosios Lietuvos — žemes apie mūsų sostinę Vilnių. Tas tikslas bus pasiektas mūsų brolių ir seserų pasiaukojimu krašte.

Jų pavyzdys tesujungia mus užsienyje vieningą, veiklią visuomenę, laisvą nuo asmenų ir grupių egoizmo ar priešingumų įtakos ir pagrįstą solidarumu ir savitarpio susipratimu.

Stasys Lozoraitis

LIETUVOS DIPLOMATIJOS ŠEFAS

Roma, 1951 m. vasario 2 d.

GENOCIDO paroda į kongresą?

Pereitą šeštadienį Waterbury, Conn. atidaryta Lietuvos Genocido — dokumentų apie lietuvių tautos žudymą — paroda. Parodą atidarė pats Genocido konvencijos autorius prof. Lemke, kuris pakvietė parodos rengėją J. Rimauską nuvykti pas jį ir drauge daryti žygį dėl tos parodos kuriam laikui išstatymo kongreso bibliotekoje, Washingtone.

Amerikos Balsas lietuviškai

Vasario 16 dieną 10 val. 15 m. iš New Yorko Voice of America prabilis lietuviškai. Transliacijos technikai galės būti girdimos ir Lietuvoje. Ar daug kas jas girdės praktiškai, to dabar, žinoma niekas negali žinoti.

Vasario 16 dieną bus per radiją paskelbtas Lietuvos Nepasituntinio ir įgal. Ministerio Washingtono P. žadeikio atsišaukimas Vasario 16 d. progą, šalia to bus kelios lietuvių visuomenininkų ir JAV Valst. Departamento atstovų kalbos.

WASHINGTONE

Baltų — Skandinavų draugija rengia bendrą prez. Washingtono gimtadienio ir Lietuvos bei Estijos nepriklausomybės švenčių minėjimą. (Estijos šventė yra vasario 24 d.). Minėjimas įvyks 8:15 val. Tarptautiniame studentų name, 1825 R St., N. W.

Minėjimą kalbės kongresmanas Louis Rabaut iš Michigano, SLA pirmininkas W. Laukaitis ir kt. Tą pačią dieną televizija bus perduotas pasikalbėjimas su W. Laukaitiu. Tai bus matoma ir girdima 6:30 p.p., WTOP-T kanalas 9. Minėjimo rengimui vadovauja Baltų — Skandinavų draugijos pirmininkas L. J. Esunas.

ŠOKIŲ PROBLEMA

Šoksime ar nešoksime Vasario 16 d. minėjime — tai yra New Yorko Lietuvių Tarybos šių dienų "galvos skausmas".

Minėjimą rengia sekmadienį, Webster Hall. Po to, kai Dirvo buvo pranešta, jog numatomi minėjime šokiai ir net orkestras tam pasamdytas, gyvai reagavo didelė dalis lietuvių visuomenės. Pirmoji atsiliepė Amerika, kuri siūlė į šokius neiti ir juos boikotuoti. Vienių prieš šokius pasisakė pernai buvęs New Yorko Liet. Tarybos pirmininkas J. Ginkus ir pedagogas V. Čižiūnas. Pačioje Taryboje esąs nuomonių skirtumas. Šokius remia J. Laučka, Krušinskas ir pats pirmininkas P. Montvila (kuris ir orkestrą pasamdė). Prieš šokius: A. S. Trečiokas, J. Ginkus, visi parapijų klebonai ir jaunimas, lygiai religiniais, lygiai tautiniais motyvais.

Brooklyno siuvėjai, kurie kasmet organizuotai nupirkdavo bielių už porą šimtų dolerių, šiemet, komunistų paveikti, atsisakė bielių pirkti, irgi aiškindami, jog minėjimas nebūsiąs rimtas (su šokiais), tai nereikia į jį ne eiti. Girdi: Lietuva pavojui, ir dar gavenia, o čia šoka, tai mes į tokį parengimą neisime... Mat, kai kada ir komunistai, norėdami pasiekti savų tikslų, rodosi esą didžiausi patriotai ir katalikai...

BALTIMOREJE

Vasario 16 d. vakare Lietuvių salėje rengiamas Lietuvių Dienos Banketas, o sekmadienį, vasario 18 d. iškilmingos palamos lietuvių bažnyčioje ir 6:30 v. vak. lietuvių salėje prakalbos su koncertu.

KAS ir KUR

• Vokietijoje tebestudijuojantieji lietuviai studentai išleido atsišaukimą, kuriame nurodo savo sunkią medžiaginę padėtį ir prašo paramos. Paramą prašo siųsti per Lietuvos Raudonąją Kryžį.

• Maskvai patsidavęs rašytojas Teofilus Tilvytis, kadaise parašytą savo eiliuotą apysaką "Artočeliai" dar kartą perdėrbo ir pavadino "Usnyne". Joje dar pikčiau koliojama praeitis ir labiau pataikaujama Maskvai.

• Vilniaus universitete suorganizuotas liaud. meno ansamblis, įpareigotas dainuoti tokias "liaudies dainas", kaip "Ačiū Staliui ir Lietuvos komjaunimui" ... Ansamblyje esą 50 dainininkų ir 30 šokėjų.

• Tuebingeno universitete, Vokietijoje, baigė medicinos mokslus ir gavo medicinos daktaro laipsnį Henrikas Staras, kilęs iš Ramučių kaimo, Šilutės apskr.

• Chicagoje dirbą lietuviai gydytojai turi savo draugiją. Šiuo metu jai pirmininkauja dr. A. Juška, gydytojo darbą pradėjęs 1911 metais.

• Venecuelos lietuvių sąskrydis įvyks per Sekmines, Maracay mieste. Venecuelos lietuviams vadovauja inž. Venskų.

• Daugiausia lietuvių miškininkų yra įsikūrę Chicagoje ir jos apylinkėse. Čia jų priskaitoma net 30 asmenų.

• Maskvos radijas pradėjo agituoti pabaltiečius — lietuvius, latvius ir estus, esančius JAV kariuomenėje, kad šie nevyktų į Korėją, nes ten galį susitikti su savaisiais kovoje.

• 1951 m. sausio 12 d. Amerikos Aukšt. Komisarų Vokietijoje, J. J. McCloy, pasirašė įsakymą, kad ateityje tremtiniai, kaip ir vokiečiai, bus teisiami vokiečių teismų.

• So. Bostone, įteikus prašymą lietuvių parapijos klebonui kun. Virmauskui, parapijė mokyklą pažadėta įvesti lietuvių kalbos pamokos ir tikybos dėstymas lietuviškai, Bostoniečiai džiaugiasi, kad to jie susilaukia lengviau, kaip Clevelande.

• Dailininkas T. Valius pakvies tas dalyvauti Kanados apžvalgi nėje meno parodoje, kuri įvyks kovo — balandžio mėn.

• Venecuelos lietuvių kapelionas kun. A. Sabaliauskas yra atvykęs į JAV. Šiuo metu jis lankosi Chicagoje.

• Belgijoje automobilio nelaimėje buvo sunkiai sužeistas kun. J. Dėdinas. Jis paguldytas į ligoninę Briuselyje ir ten jau penktas mėnuo gydomas.

• Vokietijos vyriausybė peržiūrį įstatymą dėl siuntinių ir jų numato visiškai uždrausti siųsti į Vokietiją be mūto kavą bei arbatą. Ligi šiol kiekviena šeima turėjo teisę gauti be mūto kas mėnuo po 4 svarus kavos ir po svarą arbatos.

LIETUVOS ISTORIJA

LIETUVIŲ KALBOS VADOVA

galite gauti naujai įsteigusio lietuvių spaudos platinimo įstaigoj —

LIETUVIŲ SPAUDOS FONDE

Lietuvos istorijos kaina \$6.00, Lietuvių kalbos vadovo \$4.50. Tenpat galima gauti ir kitokių Lietuvos nepriklausomybės laikais bei tremtyje išleistų knygų, kalėdinių sveikinių atvirukų, žurnalų ir kt. Rašykite šiuo adresu:

Lietuvių Spaudos Fondas
6755 S. Western Ave.,
Chicago 36, Ill.

Mūsų mokyklos seniau

Neseniai užėjus į vieną iš Booklyno karčiamų, patarnautojas priėjo ir sako:

— Ką gersi? Čia vienas vyras nori, kad jo vardas išgertum.

Pasisuku į šoną ir žiūriu į nepažįstamą, apie 55 metų vyrą.

— Ką, drauge, nepažįsti mane? Juk prieš 30 metų buvai mano mokytojas Lawrence, Mass. Ar dar galėtum pamokyti mane "drobių" (trupmenų)?

Taip, puikiausiai atsiminiau bet tik tada, kai pasakė savo pavardę. Tai buvo žiedelis, nūc Valkininkų, geras mokiny.

Tuomet, 1921 m. žiemą, įsi steigė Lawrence suaugusių lietuvių vakarinę mokyklą. Ją lankė 22 mokiniai. Lietuvių ukeų klubas leido be mokesčio naudoti vieną kambari. Rodos, mokyklės tik skaičiavimo — aritmetikos.

Tokių mokyklų JAV mažai kur buvo, o buvo galima sukurti visose kolonijose. Žmonės veržėsi į mokslą, bet nebuvo kas mokytų. Užbaigęs rusišką trijų skyrių pradžios mokyklą buvau jau mokytas vyras. Aš pats atvykau kiek daugiau turįs, kaip pradžios mokyklos "mokslo", ir mokytojauti teko net aštuoniuose vietose.

Ankstesnė lietuvių emigracija susidėjo daugiausia iš bėrašių. Kol atvykęs lietuvis griovius kasė, cementą maišė, restoraneose bulves skuto ir atliko kitus sunkiausius bei juodžiausius darbus, tol jis nepajuto reikalo mokytis. Bet kai jis atsidūrė geležies dirbtuvėje arba prastatybės darbo, kur reikia mokėti išmatuoti, mokėti skaityti matavimo liniuotę, jis pamatė, kad nemokėdamas aritmetikos, jis negali prie geresnio darbo prisimušti.

Šis faktas vaizduoja visą mūsų ankstesnės išeivijos vargą skurdą ir nesugebėjimą prisiimti į biznį. Iš visų "mokslo" akų praktiškame gyvenime aritmetika užėmė pirmą vietą. Be

to, tam reikalui ir mokytoją buvo galima gauti lengviau, negu lietuvių kalbai mokyt.

Lietuvių kalbos mokyklų beveik nebuvo, nes negaudavome mokytojų. Laikraščiu žymūs bendradarbiai ir net kai kurie redaktoriai rašybos mokėjo tik paviršutiniškai. Pažįstu vieną buvusį redaktorių ir labai pagarsėjusį visuomenininką, kuris ir šiandien nemoka taisyklingai rašyti.

Kartą sukūrė Philadelphiaje korespondentų mokyklą ir pakvietė vieną iš "Kovos" redaktorių (V. R.) mokytojauti. V. R. buvo linotipininkas ir kai kada redaktoriavo. Lietuvių rašybos mokėjo tik iš klasos, mechanškai, bet kodėl taip, o ne kitaip reikia rašyti, — išaiškinti nemokėjo. Po pirmos pamokos mokykla iširo...

Tokių žiedelių, kurie dar nori mokytis, atrastume ir šiandien kiekvienoje didesnėje kolonijoje.

Kai kurie jau baigia savo gyvenimą ir per visą tą laiką nerėjo mokytis, bet nebuvo kas pamokyti.

Prieš 15 metų Lietuvių Darbininkų Literatūros Draugijos konferencijoje buvo pasiūlytas sumanymas, kad draugija išleistų mašinistams ir staliams vadovėlių. Konferencijos vadovė bė nusijuokė ir sumanymo pasiūlytoją pašiepė. Konferencija nurodė, kad draugija spausdina tik revoliucinės dvasios knygas.

Kai šiandien tiek daug kalbama apie vakarines vaikams ir suaugusiems mokyklas ir mokytojų atlyginimą, tikiu neprašyti bus pastebėti, kad išskyrus 2 mokyklas iš aštuonių mokytojų be atlyginimo. Tenkiausio ir džiaugiausi, kad mokyklos buvo gausiai lankomos ir kad mokiniai patenkinti: kad galėjau mašinistui išaiškinti matavimo liniuotę, suskaičiuoti trupmenas, o staliui surasti trikampio hipotenuzą, pažinti Pythagoro teoremą.

C. Burė

Skaityk ir garsinkis Lietuvių Naujienose, paveiksluotas 32-jų puslapių mėnesinis žurnalas. Įsteigtas 1938 m. Prenumeratos kaina 1 metui \$2.00; 3 metams \$5.00. Adresuok:

LIETUVIŲ NAUJIENOS
332 N. 6th St., Philadelphia 6, Pa.

Mes duodame ir iškeičiame Eagle Stamps

THE MAY CO'S BASEMENT

VYRAMS 3.95 - 4.95 Sanforizuotos*

PUSDROBĖS PIZAMOS

Truputį ydingos

2.99

Geros rūšies vyriškos pusrubinės pizamos ar palaidiniai apsiaustai. Populiarių dryžuotų raštų. Kai kurios vienaspalvės, megzto dirbtinio šilko.

* Didžiausias susitraukimas 1%

Atsiprašom — nei paštu nei telefonu neušakoma

Basement Men's Furnishing Department

BERNIUKAMS 2.99 Sanforizuotos* PUSDROBĖS PIZAMOS

Truputį ydingos

1.99

Berniukams siūtinės pusrubinės pizamos, pasirinktinai su prijungiamomis apykaklėmis pizamos, švarkų stiliaus, kai kurios palaidinių stiliaus. Vienaspalvės, mėgiamos dryžuotos. Dydžiai nuo 8 iki 16.

* Didžiausias susitraukimas 1%

Bern. elastinė juosta trumpi švarkeliai

Geros rūšies šukuotos medvilnės trumpšvarkiai, elastinėmis juostomis geresniam pritaikymui. Mažo, vidutinio ir stambaus dydžio.

Atsiprašom — nei paštu nei telefonu neušakoma

Basement Boy's Furnishings Department

MERGAITĖMS CORDUROY kelnės ar vilnonės boksinės ilgblauzdės

CORDUROY KELNĖS

Dydžiai nuo 7 iki 14

VILNONS ILGBLAUZDĖS

Nuo 7 iki 12

2.99

pora

Mergaitėms trincio corduroy kelnės su užtrauktuvais šonuose, naujų rinkinių spalvų... Tiksliai priderinamos boksines ilgblauzdes 100% vilnonės gražių raudonų atspalvių.

MERG. PAŠLIUŽINĖS KELNĖS

100% karštų vilnų, pilnu pamušalu, mėgiamų spalvų. Dydžiai nuo 7 iki 14.

3.99

Priimam užsakymus paštu ar telefonu

šaukit — CHerry 1-3000

Basement Girls' Wear Department

MAŽAS MIESTELIS

Jurgis Savickis

(Tęsinys iš pereinamo numerio)

Vaikelis jau nebesėdėjo ant puodo. Dabar visu atsidėjimu, kaip sportininkas, tempė katę už uodegos, negyvai besistengiančiai iš jo ištrūkti. Moters irgi jau nebebuvo. Užuo madonos sėdėjo toks jaunas žmogys. Matyti, jos vyras. Apyraudonių veidu, naujo, besiformuojančio Lietuvos proletaro prototipo. Žmogys visu atsidėjimu dorėjo savo skaniai garuojančią lokšenių sriubą. Žodžiu, nepakantriam Jonui Grauzai visas kraštovaizdis staugiai pasikeitė.

— Kur ponias?
— Kokias ponias? Ponių čia nėra.
— Ponia, kur sėdėjo ir laikraščius pardavinėjo.
— Tai — manoji, skubiais reikalais išvyko į Vokietiją. Tamstai reikalingas laikraštis? Turime paskutinį — "Pasaulio žinios".
— Skaičiau...
— Nauji — ryto.
— Kas dabar prižiūrės kioską?
— Pavalgysiu. Užkąsiu. Uždarysiu.
— Kur čia linksminamasi?

— Kur.
— Čia — miestelyje.
— Čia nesilinksminama.
— Valgoma?
— Užkandinė autobusų stotyje pravažiuojantiems. Yra dar kavinė, katik iš Kauno atvykę žmonės įsteigė.
— Ir viskas?
— Iškilmingesni užaina pas kleboną.

Jis nebuvo iškilmingesnis. Bado verčiamas Jonas Grauza turėjo užtekti pas manikiuruotą krautvinininkėlį ir, užuo tos "arbatos", buvo pavaišintas tikrai skania "gefilte fisch" su balta, baltutėle, duona-chala.

Ir dabar? Nors pėsčias eik į Kauną. Šitame čia mieste jis jokių būdu nenorėtų nakvintis. Čia galima mirti iš nuobodulio.

Diena ilga.
Nors užėik kur pas kunigą ir paprašyk šachmatais lošti. Jei kuris mokėtų lošti.

Taip bemedituodamas jis pamatė aikštėje (vėl toji aikštė!), kaip iš mados žurnalų kirptą, augštą, labai gražiai vilkinčią poniją. Tokioje vienuoje

— tokia staigmena! Kaip kokią auką, jis žvalgė šią dabitą iš tolo. Tai buvo miestiška ponias. Tai jau tas vienas daiktas — visų kančių vertas atpildas! — atsigavo Grauza, nelygu koks menininkas suradęs gyvą siužetą. Paskui jis turėjo sustoti ir nustebti. Jis pažįstas j! Ir gerai gerai pažįstas šią poniją. Grauza sušuko iš džiaugsmo:
— Tamsta čia?
— Čia... Bet — Tamsta?
— Tamstos pasitikti — sujaukėjo Grauza.
— Tamsta visuomet buvai mandagus.

Grauza tikrai gerai negalėjo prisiminti ponios pavardės. Bet jis ją pačią gerai pažino. Tai buvo vienos, Kaune geriausios, kavinės savininkė. Žmonij didžiai prilankomas avilys. Ir ji — darbinga bitutė. Nors šeimininkė visuomet turėjo atsidėjusi dirbti, bet ji turėjo visuomet gerą žodeliuką pataikytą jam. Kad ir darbo skersvėjis šneketėti ir pralinksinti ji. Ir pati pralinksinti. Ji visuomet buvo tokia mandagi. Tai buvo kaip ir koks ištikimas jo draugas.

Nors jis visuomet svajojo apie daugiau.
— Kaip malonu su Tamsta susitikti.
— Ir man. Aš dažnai galvojau apie tamstą, — atsakė stilingoji ponias.
— Negali būti! Apie mane?

— Taip. Taip. Taip! — telegrafavo ponias. Grauza net nustebė, kodėl tokiu staigiu būdu išreiškia savo jausmus ponias. Gal šaiposi kiek, kaip pridera skaisčiai ponij genčiai. Nerimtos juk jos visos tokios.

Bet ponias pati užsisvajojė. Tai negalėjo būti melas. Tai buvo tikrovė. Ji svajojo. Gal išties apie jį. Tai buvo tikrų ir grynų jausmų ponias. Tiek pat ir jos, tokios patrauklios (be melo), akys. Tegu plaukai juoduman kiek persimetę, o akys žydrios... Kogi daugiau gyvenime. Surask tu man tokią poniją. Kuri šnekasi su tavim ir tavimi guodžiasi.

— Bet, iš tikrųjų, ką čia tamsta veiki? — nenusileido Grauza.
— Dirbu. Dirbu.
— Na, na? Čia?
— Esu čia įsteigusi — nenusimin-kite! — kavinę. Sekasi neblogai.
— Dabar aš būsiu tamstos tikras klientas. Iš tamstos kavinės niekuomet neišeisiu. Iš Kauno čia visuomet užvažiuosiu... Pavojuos man!
— Ir man.
— O dar neseniai aš nežinojau, kur užteiti čia užvalgyti. Ir su žmonėmis pasikalbėti.
— Tamsta, be abejonės, alkanas?
— Alkanas, alkanas, ponias. Visais atžvilgiais alkanas.
— Ne, aš manau tik tuo vienu atžvilgiu?

— Buvau pavaišintas žuvim. Manufaktūros priedų ir sagčių krautuvė susimylėjo.

— Vakare, tai yra, kiek vėliau — jei tamsta turėsi laiko — tamsta turi užteiti pas mane. Pas mane — namo. Mes praleisime gerą valandą... — Ponias visai linksmutėlė žiūrėjo į jį. — Jei tamsta neprietaringas?

Tas "pas mane" intrigavo Grauzą.
— Kokios man perspektyvos, tamsta! Bet — sėdėti su tamstos vyru ir kortomis lošti, aš nedidelis šalininkas...

— Vyras? — suriko malonioji ponias. — Vyras Kaune. Argi Tamsta nepažįsti mūsų kavinės Kaune. Bet kam ją palikti nedrašu.

— Tuomet — aš neprietaringas!
— Be to, tamstai didelė garantija — jis negrįš. Manau — namo ir "ne-laiku". Ir kortomis tamstai neteks lošti. Nei loto. Nei kitkuo. Mes surasime kitokį lošimą.

Ji pasakė adresą. Jis pakartojo.
— Ir po visų tų perspektyvų yra dar pas tamstą koks "bet"?
— Pavardė?
— Ak, žinoma, tamsta būsi užmiręs mane. Per visas tas moteris! — juokėsi ponias savo skaisčiomis lūpomis, kurių paskirtį ponas Grauza labai gerai žinojo. — Nagi — Račienė!
— Ak, Račienė. Kokios tos Ra-

SIMTANUOŠIMTINIS LIETUVIS

Jonas Pakrantis A m e r i k o j e

Vyt. Alantas

Sąžinės valerijonai už penkinę

Šimtanuošimtinis lietuvis Jonas Pakrantis sėdėjo su žmona Vasario 16 dienos minėjime. Jis šypsodamasis klausėsi, kaip "svarbiausias kalbėtojas", vietos universiteto amerikietis profesorius, graudeno gausingai susirinkusius lietuvius turėti "ištvėrmės", nes debesyse padangėje jau spiečiasi, nors Amerika karo baisiai nenorinti ir visomis galimomis priemonėmis kovoja, ti už taiką...

Kai ta tuščia bei tūkstancius kartų laikraščiuose skaityta frazeologija Pakrantiui galutinai nusibodo, jis atsargiai ranka užlaupė žinovų ir netyčia nu-girdo sakinio nuotrupą už nu-garos:

— Kai pradės aukas rinkti, duok dešimtinę!

Balsas buvo moteriškas ir gan griežtas. Pakrantis šyptelėjo:

— Aukų dar niekas nerenka, o kova dėl dolerio jau prasidėjo, — pagalvojo jis, dirstelėdamas per petį į senyvių bizniierių porą, vyrą ir žmoną, kuriuos jis pa-žinojo tik iš matymo ir žinojo turinčius kažin kokių dalykų krautuvių ir trejėtą namukų.

— Užteks ir penkinės, — nė kiek nešvelniau atšovė vyriškas balsas.

dešimtinę? — vėl šyptelėjo Pa-

— Kas laimės: penkinė ar dešimtinė? — vėl šyptelėjo Pa-krantis, stengdamasis negirdėti užpakalyje vykstančio pokalbio ir vėl įsigilinti į garsiai skam-bančią nuo scenos profesoriaus išmintį. Bet jam tatau nepavyko, nes pokalbis darėsi ir karštesnis ir spalvingesnis. Vyro žodžiai, matyt, "užpylė garo" žmonai, nes ji, nors ir šnibždančiu, bet jau gerokai smarkesniu tonu atšovė:

— Sakau, duok dešimtinę! Dipukai liežuviu laido, kad tu-ri tris namus ir gaili cento pa-aukoti....

— Tegul tie tavo visi dypukai eina su vištomis ant laktų tūpti ir tu kartu su jais. Kiek noriu, tiek duodu: nenorėsiu, nieko ne-duosiu. Kol buvom ubagai, tai niekam neužkliuom, o kai kru-vinu prakaitu vieną kitą centą susitaupėm, tai visiems po ko-

jomis ėmėme painiotis. Tu mane pažįsti: daugiau man nebeke-lėk. Pasakiau ne, tai ne!

Kai vyras taip nukirto, žmona kurį laiką tylėjo. Bet Pakrantis per daug gerai pažinojo moteriš-ką prigimtį, kad būtų galėjęs manyti, jog vyro žodis bus pa-skutinis. Ir jis neapsiriko. Po kiek laiko vėl prabilo žmona, bet daug ramiau ir beveik su švelnumu:

— Būk išmintingas, Džanai. Jei tu duosi dešimtinę, nuo sce-nos pasakys visiems, kad toks ir toks biznierių paaukojo dešimtinę dolerių, visi apie tai su-žinos, pagirs tavo dosnumą ir nustos plakę liežuviu tie dipu-kai. Ar neapsimoka už penkis dolerius nusipirkti geresnė nuo-meris apie save? Tau ir kaip biznieriui gali būti naudinga. Tu gali susilaukti daugiau kos-tumierių ir tavo pinigai grįš su kau-pu....

— Kokia tu gudri, — nusi-juokė vyras. — Už penkis do-lerius tu nori visus miesto dy-pukus suvilioti į savo krautuvi! Nebūk juokinga. Ar tu duosi penkinę, ar dešimtinę, kas nori plepėti, tam nasrų neužiaupsi ir jokio biznio iš to nepadarysi. Mano seniai viskas apskaičiuota ir nuspresta.

Pakrantis kumstelėjo į alkū-nę savo žmonai. Ji žvilgtelėjo į jį ir nusišypsojo. Vadinas, ji irgi girdėjo pašnekės užpakali-niam suole.

— Kiek mes aukosime? — paklausė jis ją pusalsiai.

— Jei tu sakysi penkinę, aš sakysiu dešimtinę, — atsakė ji.

— Moterys vis dosnesnės.

— O jei aš sakysiu dešimtinę?

— Tai aš sakysiu dvidešim-tinę.

— Dvi naktys darbo fabrike,

— pastebėjo truputį susirūpinęs Pakrantis.

— O kiek naktų partizanai praleidžia miškuose? — paklau-sė Birutė mastingai žiūrėdama kažin kur į salės kampą. Pa-duosiu. Kol buvom ubagai, tai niekam neužkliuom, o kai kru-vinu prakaitu vieną kitą centą susitaupėm, tai visiems po ko-

— Gerai, mes aukosim dvidešimtinę, — greitai pasakė Pa-krantis.

Tuo tarpu šeimyninis ginčas ant užpakalinio suolo tęsėsi to-liau.

— Jei tokia gudri, — kalbėjo vyras, — galėjai sutaupyti kele-tą dolerių iš tų pinigų, kuriuos aš tau duodu kas savaitę mais-tui....

— Maistui! — beveik jau garsiai šūktelėjo žmona. — Jis man kyštelė dvidešimtinę dolerių per savaitę, ir dar nori, kad aš iš jų sutaupyčiau pašalinams reikalsams! Už tuos centus aš turiu pirkti maistą, sau drabu-žį ir visa kita. O jei aš tau nors vieną dieną per savaitę neduo-čiau pietums mėsos, ką tu pa-sakytum?

Pakrantis vėl susižvalgė su sa-vo žmona ir abu tyliai nusijuokė. Paskum jų dėmesys vėl nukry-po į sceną. Amerikietis profeso-rius savo kalbą baigė, ir Vasa-rio 16 d. minėjimo komiteto narys pranešė, kad dabar bū-sianti padaryta pertrauka ir au-tometu busiančios renkamos au-tos. Pakrantis stebėjo, kad tie, kurie visai nenori aukoti, pasku-bomis iš salės išgūrino ir nuėjo į apačią alauso gerti. Tokių bu-vo gana daug. Tie, kurie buvo nu-sistatę savo auką paremti Lie-tuvos reikalą ramiai pasilikę sėdėti savo vietose. Pakrantis ilgai nelaukdamas, paaukojo kiek buvo susitaręs su žmona, ir vėl atsisėdo į savo vietą. Ne-trukus ir jo pavarde buvo pa-skelbta nuo scenos. Pavarde buvo skelbiamos tik tų, kurie paaukojo dešimtinę ir daugiau do-lerių.

Užpakaliniame suole kova te-bevyko. Paskelbus Pakrancio pavarde, žmona gavo naują ar-gumentą.

— Matai, dipukai aukoja po dešimtinę, penkioliktą ir net dvidešimtinę, o mes, seni amerikiečiai, teisšpaudžiame vos po penkinę.

— Iš kur tu tokia dosni pasi-darei? — su patyčia paklausė vyras.

— Dosni... Tie dipukai man truputį ant sąžinės gula, — atsakė truputį susijaudinusi

žmona. — Kai tau dantį skau-dą, ar tu neužpili valejijono lašų?...

— Ak, už penkinę tu nori įsi-gyti sąžinės ramybę, — linksmai nusijuokė vyras. — Kas per da-vatkiški išmislai? Ryt tu apie tai nebeagalvosi.

Jis ryžtingai atsistojo ir nu-ėjo vienos aukų rinkėjos link.

Jo pavarde nuo scenos pa-skelbta nebuvo...

Jonas Grauža kaip ir laukė tų žo-džių. Kaip koks tenoras, pasitikęs sa-vim ir jau iš anksto laukias biso po kurios įžymesnės arijos.

Bet šį kartą Grauža pats entuziaz-mavos:

— Kokia dieviška moteris tamsta!

— Tokia, kokia Kaune. Kokia pir-miau. Paprasta ir naivi.

— Tamsta patraukli. Ir skaisti.

Aš manau: tamstos pozitūra, linijų iš-raiška, muskulų žaidimas, tai juk mu-zika. Kas galėtų pamanyti, kad čia tas viskas turėjo įvykti. Tamstos jau-natvė! Kad kas galėtų pamatyti tamst-tą visą, grynai menininko akimis žiū-rint, kaip tamsta iš tikrųjų gyvenime atro-dai.

— Tamsta matai gi mane, ir gana neپردengta. — Ponia senu įpratimu, namo grįžusi, buvo apsvilkusi nesu-dėtingu apsiaustėliu.

— Ne, aš manau, tamstai besi-maudant. Kai tik vieni vėjai tamstą beglosto...

— Jei tamstai tas sudaro malonu-mo. Aš manau — kaip menininkui.

Furoras. Tai buvo naujas įvykis. Tai buvo modelis, rodantis paskutinį "creation". Ji nusibloškė nuo pečių savo skraistę. Bet tokiu lengvu, neužgauna-mu gestu. Iki to juosmens visako buvo.

Muzikos, pagodos, pasitikėjimo sa-vim. Ateitim. Jei jis neapalpo, tai tik dėl to, kad buvo stiprių nervų žmogus,

bar žinąs savo galią, savo norus ir pa-skirti. Reikia juk truputį poezijos gy-venime!

Tokia pakelta nuotaika Grauža pri-siyrė iki ponios buto... Būta sodo, o sodo glūdumoje — namelio. Grauža beveik nustebė: — veikiau lūšnelės...

Bet užtat viduje jauku, šviesu ir šilta.

— Tai tamsta po užsienius va-zinėji?

— Darbas, ponias! Darbas.

— Žinau aš tuos "darbus". Bet Berlynas irgi neblogas miesčiukas.

Ponia buvo jauna, žavi. Matyti, ką tik grįžusi iš miesto. Dar neišėjusi iš savo karakulio palto.

Dabar jau visu smaguriavimu Grauža paėmė ponios ranką ir pabu-čiavo. — "Galima", — vėl paklausė.

Ponia davėsi bučiuojama ranką. Ji bu-vo visai sužavėta ir gerai išauklėta, kaip tikra ponias. Dar priedo suteikė jam savo šypseną.

Trobelėje buvo karšta. Trobelė bu-vo smagiai pakūrenta. Čia ir prasidėjo. Visu savo naivumu ir kažkokiu kai-miškumu Jonas Grauža taip pasakė: "Galima tamstą pabučiuoti?" — "Ži-noma, galima" — nusijuokė Račienė.

Jis, kad ir labai atsargiai, visdėlo-tilėjo visą savo sielą (ir prityrimą) į šį savo kūrinį.

— Uh! Kaip tamstos ūsai kute-na... — pasakė ir ponias Račienė.

Nuomonės apie svetimųšalių legioną

Vokietijoje leidžiamas savait-raštis Tremtis, dėl JAV senato-riaus Johnson iškelto minties apie svetimųšalių legiono kūrimą, į kurį galėtų būti priimami vy-rai, palikę savo tėvynės anapus geležinės uždangos, paklausę nuomonės kai kurių savo skai-tytojų. Štai tie klausimai:

1. Kokia Tamstos tuo reikalu pažiūra?

2. Ar "besalyginiu atveju, Amerikai neduodant jokių pa-žadų dėl užimtųjų kraštų išlaisvi-nimo, Tamsta stotumei į tokį legioną, ar kitiems stojantiems pritarumei?"

3. Kokiomis sąlygomis Tamsta stotumei arba pritarumei savo sūnui ar pažįstamam stoti?

IR ATSAKYMAI:

I.

Mokytojas, atsargos karinin-kas:

1. Mintis steigti V. Europoje svetimųšalių legioną yra labai ge-rala. Tat įgalintų vyrus iš pa-vertųjų Europos tautų susibur-ti kovai už tų tautų laisvę. Gerai suorganizuotas ir rimtai kariš-kai paruoštas legions, stip-rus savo moralia ir pasiryžimu išvaduoti iš vergovės savo bro-lius, būtų ir Europai garantas jos saugumo.

2. Būtų tikslinga žinoti į le-gioną stojantiems vyrams, kad jie yra pašaukti pasirošti ga-lutinai kovai už savo kraštų iš-laisvinimą. Be to tikslo žinojimo nebūtų tvirtu moralinio pagrindo. Kviesti vyrus, masinant juos vien tik geru aprūpinimu ar ko-kiomis asmeninėmis lengvato-mis, būtų negudru. Kiekvienas rimtas karys stotų į legioną tik gavęs patikinimą, kad jis nebus panaudotas kaip patrankoms mėsa bet kuriame pasaulio kraš-

te, ne savo tėvynės išvadavimui. Mažųjų tautų kraujo nuostoliai šiame kare ir šioje "taikoje" yra labai dideli (virš 30%). Todėl jos yra priverstos kaip didžiau-sį savo turtą saugoti išsigelbė-jusį jaunimą tik savo kraštų iš-laisvinimui. Todėl, kuriant sve-timųšalių legioną, būtina sąlyga būtų paskelbti, kad jis bus pa-naudotas tik okupuotų Europos kraštų išvadavimui.

3. Savo sūnui leisčiau stoti ir pats stočiau į legioną tik išpil-džius 2 p. pasakytą sąlygą.

II.

TREMTIES skaitytojas K. P. iš profesijos mechanikas:

Svetimųšalių legions būtų la-bai naudinga ir efektinga pajėga kovai prieš bolševizmą.

Aš niekuomet nestočiau ir ki-tiems nepatarčiau stoti šin le-gionan, jei aiškiai nebūtų nusa-kyti jo tikslai. Kada JAV vy-riausybė ir Jungtinės Tautos tvirtai garantuos mano tėvynės ilaisvinimą ir paramą jai atsta-tyti, tada būtų prasme tokin le-gionan stoti. Stojančių vyrų sei-mos turėtų būti išsiųstos į JAV, kad jas apsaugojus nuo pavojų. Jos turėtų gauti aprūpinimą pa-gal veikiančius amerikiečių įsta-tymus. Gi kiekvienas legiono ka-rys turėtų būti traktuojamas, kaip kad traktuojami amerikie-čių kariai.

Pilietybės — ačiū, nereikia. Aš pilietybę turėsiu savo išlais-vintos tėvynės.

III.

TREMTIES bičiulis kapito-nas M.:

Į Tamstų užklausimą apie sve-timųšalių legioną pareisiu, jog Amerikai neduodant jokių pa-žadų komunistų užimties kraš-tams, nepritarau ir nestočiau į tokį legioną, nes, kaip karys, noriu turėti aiškų tikslą, dėl ku-rio galėčiau rizikuoti savo gy-vybe.

IV.

Diplomuotas inžinierius:

Jau pats pavadinimas (Sve-timųšalių legions) man sukelia priešigumo jausmą. Mano ša-lis — Lietuva ir mano aukščiausias siekimas — Lietuvą išva-duoti iš komunistinio režimo. Vi-

sai beprotiška atrodytų po sve-timųšalių vardu ginti nuo ko-munistų puolimo kokią nors sve-timą šalį, kol niekas nerodo noro Lietuvą ir kitus pavergtus kraš-tus išlaisvinti. Dėl to svetimša-lių legiono steigimui nepritar-čiau.

Mes turime savo vadovybę Vilią. Tai yra žmonės, kurie jau daug metų stovi kovoje dėl Lietuvos laisvės. Jie turi teisę ir prie ginklo pašaukti dalį ar visus lietuvių vyrus, jei bus tatai reikalinga. Taigi, nėra rei-ka-lo kurti kokį nors legioną. Te-būnie pavadinta tai, kas yra.

V.

TREMTIES bičiulis gydy-to-jas:

1. Svetimųšalių legiono suda-rymas gali būti atmetas ir gali-būti tam sudarymui pritariama. Jei tas svetimųšalių legions tar-nautų tik Amerikos ar kurios kitos pajėgos interesų apsaugo-jimui bei jos įtakos praplėtimui apsiribojant tik vakarų pasaui-liu, tai toks žingsnis turėtų bū-ti atmetas. Nebūtų tikslo užsi-dėti kario millinę. Tačiau, jei mi-nėtas legions turėtų tikslą iš-laisvinti pavergtas tautas arba bent prisidėti prie laisvės žygio — tuomet jo sudarymas būtų sveikintinas.

Platesniu požiūriu žiūrint, at-savo karinės pajėgos iš pavergtų kraštų. Pagaliau, kiekvienu at-mas būtų vertas pritarimo, nes visa politinė padėtis suka ta-vergų Baltijos kraštų klau-si-linkme, kurios mes ir trokštame

(Perkelta į 6-tą pusl.)

TREMIS

Vienintelis lietuviškas laikraštis Vokietijoje. Rina nuo 1950 metų liepos mėnesio pradžios, kas savaitę. Leidžia ir redaguoja žurnalistas SIMAS MIGLINAS. Prenumeratos kaina Amerikoje ir Kanadoje — 50 centų vienam mėnesiui —

TREMIES atstovai:

Visai Amerikai, išskyrus Chicagos miestą — St. Nasvytis, 4579 W. 157 St., Cleveland 11, Ohio

Chicagos miestui ir Kanadai — W. Stuoigis, 1114 Florence Ave., Evanston, Ill.

REMDAMI TREMTI, REMIAME VOKIETIJOJE LIKUSIUS LIETUVIUS — BE UZJURIO LIETUVIŲ PARAMOS JIE LIKS BE LAIKRAŠČIO!

čienės simpatiškos! Ir puikios. Kad tik daugiau tokių būtų.

Jis pabučiavo jos vieną pirštuką.

— Tamsta leisi? — paklausė.

— Leidžiu.

Ji pradingo tamsumoje.

Jonas Grauža dabar žinojo, ką veikti ir ko imtis tokiame simpatiška-me miestelyje, kaip šis. Jis niūniavo ir taikė kadrilio taktus. Iš viso Jonas Grauža turėjo gyvenime gana stiprius nusistatymus ir principus. Kai kiti sku-to savo ūsus, — tokia buvo mada, — ir visi vaikščiojo tokie apskritainiukai, jis dėvėjo gana ilgus, senoviškus ūsus.

— Ai! — sakydavo ponios — Tamsta, ponas Jonai, dar dėvi ūsus.

— Ai! — sakydavo ponios ir ki-tomis progomis, ūsų pakutenamos.

Ir vėl, kai kiti šoko lėtuosius ang-liškai-negriškus šokių, besilokmuoda-mi labai pamažu ir vis besiglausdami prie ponų ir įvairiai formuodami po-nių figūras, jis neformavo jokių figū-rų ir nesiglausdavo. Jis šoko. Šoko savo senoviškus valsus, užkliūdavo kartais ir už moziuro, jei proga pasitaikydavo.

Bet dabar jis jau netebebuvo valdi-ninkas. Valdininkas, labai gerai apmo-kamas, valdininkas grįžtas iš užsienio, valdininkas, kuriuo vyresnybė pasi-kliauna. Grauža buvo, iš šalies pažiū-rėjus, žmogus veikiau priskiriamas poetų rūšiai. Kad ir 32 metų, šiaip kiek su-rambėjęs šeimyniniu požiūriu, bet da-

bar žinąs savo galią, savo norus ir pa-skirti. Reikia juk truputį poezijos gy-venime!

Tokia pakelta nuotaika Grauža pri-siyrė iki ponios buto... Būta sodo, o sodo glūdumoje — namelio. Grauža beveik nustebė: — veikiau lūšnelės...

Bet užtat viduje jauku, šviesu ir šilta.

— Tai tamsta po užsienius va-zinėji?

— Darbas, ponias! Darbas.

— Žinau aš tuos "darbus". Bet Berlynas irgi neblogas miesčiukas.

Ponia buvo jauna, žavi. Matyti, ką tik grįžusi iš miesto. Dar neišėjusi iš savo karakulio palto.

Dabar jau visu smaguriavimu Grauža paėmė ponios ranką ir pabu-čiavo. — "Galima", — vėl paklausė.

Ponia davėsi bučiuojama ranką. Ji bu-vo visai sužavėta ir gerai išauklėta, kaip tikra ponias. Dar priedo suteikė jam savo šypseną.

Trobelėje buvo karšta. Trobelė bu-vo smagiai pakūrenta. Čia ir prasidėjo. Visu savo naivumu ir kažkokiu kai-miškumu Jonas Grauža taip pasakė: "Galima tamstą pabučiuoti?" — "Ži-noma, galima" — nusijuokė Račienė.

Jis, kad ir labai atsargiai, visdėlo-tilėjo visą savo sielą (ir prityrimą) į šį savo kūrinį.

— Uh! Kaip tamstos ūsai kute-na... — pasakė ir ponias Račienė.

užsigrūdinęs po savo girias.

— Tamsta nepaprasta moteris. Aš nežinau ką duočiau, kad tik galėčiau būti arti tamstos. Kad būčiau tamstos. Tamsta visako gali reikalauti iš manęs!

Ponia pareikalavo įteikti jai čia pat esantį apsiaustėlį. Jai dabar šalta.

Iš dėkingumo jis norėjo dar kartą ir dar kartą ją pabučiuoti. Ir ją visą. Jis toks laimingas.

Bet ponias juo nesirūpino. Ji terū-kė savo papirosą. Tokią valandą! Ta-rytum viena kambaryje būtų. Ar skai-tė kurią knygą. Gyvenimo knygą. Tai nusidėjimas grožiui, tai šventvagystė. Buvo mandagi, kaip ir pirma, bet kaž-kokia kitokia. Atvėsus. Bet ji buvo savo minčių įkarštyje.

— Tamsta ką tik pasakei, kad aš būčiau arti tamtos. Kad aš būčiau — tamstos. Bet kaip aš tą galiu padaryti? Aš myliu tamstą!

— Tuomet viskas tvarkoje.

— Kaip tik netvarkoje. Sėskis tamsta. Ir sėskis patogiau. Aš tamstai kai ką pasakysiu. Aš buvau įsimylė-jusi tamstą, kai tamsta pirmą kartą pasirodė Kaune. Jauna dar būdama, aš pasakiau sau: arba jis, arba niekas. Net savo vyrą tąsyk privedžiau, ne-seniai buvome susituokę, ir pasakiau: "jis!" Mano vyras buvo pakankrus ir mane suprato. Ne kiekvieną gi sekma-dienį tokie dalykai galėjo įvykti.

— Žinai tamstą, aš dėl tamstos

viską būčiau rizikavusi, nuo visko atsi-sakiusi. Tik tamsta! Tamsta su manim kalbėjai, šokai su manim, kiek šalimais žvalgeisi į mano kūzenę.

Grauža nustebė.

— Kuomet tai? — ištikrųjų jis klausėsi kaip kokios pasakos, kaip vai-kas kad klausosi. Išsijungęs visai iš sa-vo gyvenimo. Pasidarė kažkoks ab-straktus.

— Visuomet. Pirmą kartą pama-čiau tamstą per studentų balių. Tai buvo seniai, ar ne? Tamsta, žinoma, užmiršai tą momentą.

Grauža tylėjo, visai tylutėlis. Lai-kas jam daugiau neegzistavo.

— Kai jaunas buvai, tamsta buvai toks patrauklus. Ir gražus.

— Gražus. To dar būrūko! Bet dabar — nepatrauklus daugiau?

— Ir apie "dabar" bus. Na, žino-ma, tamsta apie tą viską užmiršai. Net mano vyras supažindino su tamsta. Turėjo supažindinti su tamsta. Aš pri-verčiau jį. Žinai tamstą, kai moteriškė ko nori. Bet tai nebuvo banaliukai. Tai buvo pati gyvenimo rimtis. Ką mote-riskė gali išnešioti savo širdyje.

— Dar ir dabar?

— Ne! Iki dabar.

— Iki? Gaila.

— Tamsta šokai su manim. Za-vėjaisi manimi. Bet aš pati buvau vis nusiminusi šokdama su savo princu.

(Perkelta į 4-tą pusl.)

Pr. Matulaičiui mirus

spręsti: "Kas toliau?"

JAUNOJI KARTA

DIRVOS skyrius jaunimui

Laidinama kiekvieno mėnesio trečią savaitę. • Redaguoja ALDONA AUGUSTINAVICIENE • 4578 West 157th Street, Cleveland 11, Ohio, Tel.: CL 6831.

ATEJOM Į NAUJĄ PASAULĮ

... aš skrieju su tavim putojančia banga, greitasis laive. Į koki kraštą liepsi tu išlipti, man nesvarbu. — Gyvuokit, mėlynosios bangos! Kai būsiu aš toli nuo jūsų, tad sveikinsiu kalnų uolas ir tyrus. Sudie, gimtoji mano žeme...

(G. N. G. Byron, iš "Child Harold'o kelionių")

Per vargą, kančias ir tūkstančius pavojų atėjome į Naująją Pasaulį, įsiekdami pastogę, nešini nenumaldomą nostalgiją, ir čia, aprūkusiuose fabrikuose miestuose, mėginam įleisti šaknis. Kasdienybė, gyvenimo reikalavimai seka mūsų kiekvieną žingsnį, fabriko vartai skaldo mūsų dienas į šipulius.

Už lango beldžiasi šaltas vasario vakaras ir daug minčių. Vaidai, jauni ir seni, vaidai be laiko pasenę skrieja kaspinu pro mano akis.

Anadien sušvilpus fabriko švilpynėi, Superior' gatvėj tramvajaus link pasipylė minia žmonių. Daugumoj nuvargę vaidai, aprūkę ir apatiški. Paklausiau kalbų. Dvi jaunos mergaitės ėmė kalbėti lietuviškai. Vis dar negaliu priprasti prie to, kad šitame svetimame mieste nepažįstami žmonės prabyla mano gimtąja kalba, ir sunku aprašyti tą šiltą, malonų jausmą, kurį man įsėdina mūsų gimtosios kalbos muzika. Jauni, aštuoniolikos pavasarių vaidai. Jų žydros akys vis dar atsispindi mūsų laukų platybė ir lietuviško dangaus giedra. Tačiau lūpų kampučiai jau nusivirę, ir negražūs pesimizmo šešėliai slankioja tais mieliais veidais. Nežinau, gal fizinis nuovargis ir monotoniško darbo ilgos valandos tik protais jų veidams suteikia tą ankstyvo perdavimo išraišką, bet aš pasigendu šviesos, kuri turi spindėti kiekvieno jauno žmogaus veide. Be abejo, sunkus tremties metai nuskurusiose barakuose paglemė gražiausią ankstyvos jaunystės dalį, ir netikrumo jausmas, baimė dėl duonos karnio, neįprastas darbas ir neįprastos gyvenimo sąlygos negali nepalikti pėdsakų. Tačiau argi ne viso pasaulio jaunimas jau metų metais stovi kryžkelėje, ir ar ne dauguma to jaunimo nešė didžiulę vargą ir kančias našta?

Didžiųjų pasaulio istorijos įvykiuose, kurie nukreipė ne vienos tautos gyvenimą vienu ar kitu keliu, jaunimas visomet buvo "die treibende Macht". Modernių laikų diktatoriai, kaip antai, Hitleris, Mussolinis, Stalinas ir kiti didžiausiosios dėsnių krepšė į jaunimą, nes jie suprato, kad jaunystė yra didžiulė dinamika jėga ir, mokant tą jėgą pakreipti viena ar kita kryptimi, galima laimėti sunkiausias kovas ir pasiekti nuostabių rezultatų.

Visais laikais jaunimas ne vien revoliucijos, socialinės ar kultūrinės, bet ir evoliucijos keliu suko gyvenimo ratą savo jaunomis idėjomis, drąsa, energija ir ryžtumu. Kiekvienas žmogaus gyvenimo laikotarpis turi savo teigiamą ir neigiamą ypatybę. Jei jaunystei priklaamas nepatyrimas, šalto nusvertimo stoka, tai visa tai suversta drąsa, idealizmas ir noras įsiekoti kelių savo idealams įgyvendinti.

Kodėl mūsų tremties jaunimas turėtų palūžti? Argi šioje tradicinėje pionierių žemėje mes esame silpnėsi už tuos, kurie prieš kelis šimtus metų nuogomis rankomis plėšė neišdirbtus dirvonus? Argi mes neatsinešėme čia savo senos kultūros, argi mes ne ainiai senos ir garbingos tautos?

Pakelkime galvas ir apsidairykime aplink, ir pažvelkime į savo vidų. Esu tikra, kad gilu-

moje kiekvieno jauno lietuviško širdies dar slepiasi daug džiaugsmo, kurį kartais ir dirbtinai mėginame užgniaušti, arba pasitenkiname paviršutiniškai "pusmetine" šypsena. Šalia romantiškų jausmų dar turime didžiulį ištęklų ilgesio, tik dejanomokame jam suteikti pavida- lo. Ilgimės nežinodami ko, ir dažnai visą bėdą suverčiame "benamio daliai". Tai didžiulė savizudiška klaida. Pagalvokime, ar šalia namų ilgesio, kuris yra natūralus ir neginčijamas stiprus, argi netrokštame nieko daugiau. Jaunystėje "kalame ateitį". Mūsų ateitis mūsų pačių rankose šiandien, ir ne tik mūsų asmeninė ateitis, bet ir mūsų visos tautos. Vyresnioji karta išnešė ant savo pečių dviejų paskutinių karų siaubus, atstatė nepriklausomą Lietuvą. Kas gi juos pavaduos, jei ne vargo ir nelaimių užgrūdintas mūsų jaunimas?

Darbai fabrike pasibaigus, pradėkime dieną. Valandos turi daug minučių ir, jas tinkamai sunaudojus, galima gyvenimą suminti į rankas ir siekti aukštesnių tikslų. Jaunimo organizacijos, kultūrinės programos, ansambliai ruošia mus visuo- meniniam gyvenimui. Tačiau to neužtenka. Kiekviena visuomenė susidaro iš individų ir jais būsimieji ir privalome būti. Mums nereikia pilkos minios, mums reikia tvirtų gretų, kurias sudaro asmenybės. Taigi, šalia vi-

suomeninės veiklos bei dalyvavimo visuomeniniame gyvenime, atkreipkime dėmesį į save. O čia sritis neišsamiusia plat.

Pirmiausia — tobulinimasis anglų kalboje, kuri mums atidarys duris ne tik į geresnę asmeninę ateitį, bet padės ir kitiems mus geriau pažinti, su- prasti ir gerbti mus, mūsų kultūrą ir mūsų siekimus.

Mokant kalbą, kelias platus — puikus viešosios bibliotekos, pigūs ir prieinami profesinio lavinimosi kursai, prieinama ir suprantama platesnė visų sričių literatūra. Geras bendras išsilavinimas, apsiskaitymas ir pla- tesnė pasaulėžiūra jau yra pra-

džia kelio į asmenybės vystymąsi. Tačiau asmenybės nėra pilna nei tobula be nuolatinio savo charakterio auklėjimo. O tai jau yra didelis ir sunkus uždavinys.

Svarbiausia neturime nustoti šių bruožų: drąsos, pasiryžimo ir idealizmo. Pagaliau, nebijokime svajoti ir kurti bent svajonę, nes ir Mulfordas pasakė: "Tik iš pilių ant ledo išaugurimai ant žemės". O sugebėjimas svajoti, yra švelnios jaunos sielos gražiausia kūrybinė dovana ir aktyvus eiti pirmyn. Tad — svajokime, kurkime ir nuleiskime galvas! A. B.

NEW YORKAS

Kas ilgisi vienumos ir galimybės atsiskyrus gyventi, tegul važiuoja New Yorkan. Nes iš esmės daugumas Manhatano gyventojų yra vienas kitam labai svetimi, iš sveturių čia atvykę, įsiekdami didesnės gyvenimo prasmės ir stambesnio gyvenimo pasiekimo.

Ar New Yorkas žmogų sunaikina, ar jam padės, dažniausiai yra atsitiktinumo dalykas, bet kuris ten važiuoja, turi būti pasirodęs visai arti laimės paliečiai, arba likti jos nepastebėtas ir kieto gyvenimo prispaustas.

New Yorke koncentruojasi menas ir prekyba, sportas ir religija, pasilinksminimai ir didieji finansai. Jo arenoje susitinka gladiatorių ir pamokslininkas, artistas ir finansininkas, pirklys ir makleris.

New Yorkas turi ypatingą privalumą suderinti tame pačiame žmoguje vienvietės pajautimą su didžiuliu bendradarbiavimo jaus-

mu su visa neišmatuojama begalinio miesto visuomene ir jos įvykiais.

Bet jis ypatingai sugeba išjungti žmogų iš savo įvykių. New Yorko gyventojas jaučiasi pilnai galįs praeiti pro įvairių įvykių šalį, gyvendamas labai individualiu gyvenimu, jeigu toks jam patinka. Kituose didmiesčiuose paskiras žmogus neturi pasirinkimo ir būtinai pri- valo svarbesniuose gyvenime įvykiuose dalyvauti, nori jis to ar nenori.

New Yorko gyventojus būtų galima padalinti į tris grupes: pirmąją sudaro gimę newyor- kiečiai, kuriems jų miesto dūda, masės, tempas ir visos gyvenimas yra savaime suprantami dalykai. Antrąją grupę sudaro priemies- čių gyventojai ir trečiąją — tie žmonės, kurie New Yorkan at- vyko kažko įsiekdami ir siek- dami, ir kaip tik tai šitie kažko įsiekiantieji New Yorko gyvento- jai suteikia didmiesčiui poetinį charakterį, savotišką nervingumą, ypatingą prisirišimą prie meno ir didesnių kultūrinių lai- mėjų.

Priemiesčių gyventojai yra New Yorko judumas, gymusieji newyorkiečiai yra jo stiprybė bei patvarumas, o atvykusieji yra New Yorko aistra ir jo gy- vėybė.

Visi tie įsiekiantieji ir ekspan- syvūs žmonės lyg pirmąja meile myli New Yorką ir stebi jį nuo- tykių įsiektojo žvilgsniu.

New Yorko priemiesčio gyven- tojas yra labai savotiškas, gyvenamoji vieta jam reikalinga tik... nakvynėi, po sunkios dar- bo dienos. Jis neturi laiko jo- kiems naujiesiems atradimams, ly- giau kaip ir negali pastebėti visos didmiesčio poezijos. Jis niekada nematė ežero bangų nei vaikų ant kranto bežvejo- jantių, nepastebėjo nei jaunų mergaičių pavasarį besvajojan- čių. Jis niekada nesugebėjo New Yorko atrasti ko nors naujo, kuo nors nustebinti — tam reikia laiko, o laiko New Yorko priemiesčio gyventojas niekad neturi, kaip jo neturi žmogus nuolat besikubas į traukinį.

Keturi šimtai tūkstančių vyrų ir moterų kiekvieną dieną po žeminius traukinius yra atve- žami Manhatano salon. Daugelis jų dirba bankų kvartaluose ir jie niekada nespėjo pastebėti net Rockefellerio centre žydinčių narcizų ir hiacintų, jie nematė nei sprogtančių jaunų berželių, nei beplėvesuojančių ryta vėlia- vų spindinčių saulės atokaitoje.

New Yorkas yra lyg muzika. lyg savotiška poezija, privertian- ti visą gyvenimą veržtis pirmyn, sujungdama įvairių rūšių žmonių. Manhatano sala yra di- dysis žmonių konglomeratas, tai yra gražiausia poezija, kurios giliausia prasmė vargiai ar kam yra suprantama.

KELIONĖS GALAS

V. Blasco - Ibanez

Mano kelionė pabaigta. Turiu dar tik vieną dieną plaukti "Frankonija". Išplaukėme iš Neapolio aštant ir stumiamės išilgai Italijos krantų, tiek arti, kiek tik gali didelio toano laivas.

Šis plaukimas man kažkas nauja. Žiūrėję į daugybę salų, išsidriekusių Neapolio įlankos pakraščiais, o tų salų vardai — Ponza, Ischia, Procida ir tt. — primena man epizodus iš Ispanijos istorijos, iš tų laikų, kada jos valdė Aragonų karaliai.

Toliau matome plačiai išsi- stčius Gaetos rausvus namus ir jo kitados garsią tvirtovę, pa- tatytą ant keteros jų dominuo- jančio kyšulio. Praplaukiant pro Ostiją, keleivių tarpe kyla są- jūdis, visi susispyčia prie denių turėklų. Laivo karininkai rodo mums savotišką baltą kamuolį, iškilusį virš juodos ar rausvos pakrantės linijos, skalaugamos bangų. Tas nedidelis rutulys apšviestas balzguna šviesa, vos kiek iškilęs nuo žemės ir tary- tum judas mums beaplaukiant, tai šventojo Petro bazilika.

Jos netikėtas pasirodymas jaudina daugelį keleivių. Jie gal- voja, kad tai, ką jie mato, yra Romoje, ir su pagarbą, kurią sukelia istorinės atmintinybės, žiūri į mažą rutulį, kuris, tary- tum, eina virš kalvų, įlankų ir kyšulių, vis lygia greta su mūsų laivu, kol pagaliau pasilieka už pakalio, kaip bėgikas, netekęs kvapo.

Užėjus nakčiai, švyturių švie- sos kalba į mus apie praeitį, su- žadindamos istorinius ar litera- tūrinius atsiminimus: čia štai Elbos sala, ten Montekristo, Ca- prera...

Pabudęs kitą rytą, aš pajuntu, kad laivas stovi, žiūriu per savo kaputės langą ir matau priešais Monte-Carlo kazino: iš vienos pusės Monaco, iš antros Cap Martin, už kurio žalios nugaros slepiasi Mentono įlanka ir pakri- kiai namai jos pakraščiuje. Siau- rame jūros ruože tarp laivo ir kranto švaistosi ištaigingos jach- tos, drąsiai iškilusios savo bū- res: tai regatos diena.

Valandėlei aš lyg suabejoju, klausdamas savęs: "Argi aš tik- rai atlikau kelionę aplink pasa- lį, ar gal tai buvo tik sapnas, iš kurio ką tik pabudau?"

Pasirėgimai išsikelti grąžina mane tikrovėn, mes išlipame ant žemės. Kai kurie mano kelionės draugai nori ko greičiau pama- tyti Nicą. Kitiems skubu aplan- kyti Monte-Carlo kazino sales. Visi nori vienu žygiu pamatyti visą Cote d'Azur, žydrąjį Pajūrį. Sudiev, draugai! Gal daugiau nei nepasimatysime...

Aš lieku ant krantinės su dvi-

dešimt trimis didelėmis skrynio- mis ir daugybe ryšulių: tai ma- no bagažas. Praeiviai ir multi- ninkai žiūri nustebę į tuos mano griozdus ir juokiasi. Kelionėje aš prisipirkau indų servizų, durklų, jiečių, įvairių kaltinių metalo dalykų ir dar Dievas žino ko!

Palieku visa tai atėjusiems mane sutikti, o pats sėduosi į automobilį ir važiuoju į Monte- Carlo. Pravažiudamas aikštę, aš pajuntu norą pajėti pėsčias ir užsukti valandėlei į Cafe de Paris, priešais kazino rūmus.

Niekas čia nepasikeitė. Matau jo kitados garsią tvirtovę, pa- tatytą ant keteros jų dominuo- jančio kyšulio. Praplaukiant pro Ostiją, keleivių tarpe kyla są- jūdis, visi susispyčia prie denių turėklų. Laivo karininkai rodo mums savotišką baltą kamuolį, iškilusį virš juodos ar rausvos pakrantės linijos, skalaugamos bangų. Tas nedidelis rutulys apšviestas balzguna šviesa, vos kiek iškilęs nuo žemės ir tary- tum judas mums beaplaukiant, tai šventojo Petro bazilika.

Jos netikėtas pasirodymas jaudina daugelį keleivių. Jie gal- voja, kad tai, ką jie mato, yra Romoje, ir su pagarbą, kurią sukelia istorinės atmintinybės, žiūri į mažą rutulį, kuris, tary- tum, eina virš kalvų, įlankų ir kyšulių, vis lygia greta su mūsų laivu, kol pagaliau pasilieka už pakalio, kaip bėgikas, netekęs kvapo.

Užėjus nakčiai, švyturių švie- sos kalba į mus apie praeitį, su- žadindamos istorinius ar litera- tūrinius atsiminimus: čia štai Elbos sala, ten Montekristo, Ca- prera...

Pabudęs kitą rytą, aš pajuntu, kad laivas stovi, žiūriu per savo kaputės langą ir matau priešais Monte-Carlo kazino: iš vienos pusės Monaco, iš antros Cap Martin, už kurio žalios nugaros slepiasi Mentono įlanka ir pakri- kiai namai jos pakraščiuje. Siau- rame jūros ruože tarp laivo ir kranto švaistosi ištaigingos jach- tos, drąsiai iškilusios savo bū- res: tai regatos diena.

Valandėlei aš lyg suabejoju, klausdamas savęs: "Argi aš tik- rai atlikau kelionę aplink pasa- lį, ar gal tai buvo tik sapnas, iš kurio ką tik pabudau?"

Pasirėgimai išsikelti grąžina mane tikrovėn, mes išlipame ant žemės. Kai kurie mano kelionės draugai nori ko greičiau pama- tyti Nicą. Kitiems skubu aplan- kyti Monte-Carlo kazino sales. Visi nori vienu žygiu pamatyti visą Cote d'Azur, žydrąjį Pajūrį. Sudiev, draugai! Gal daugiau nei nepasimatysime...

Aš lieku ant krantinės su dvi-

— Ką aš patyriau, mielieji, tai nėra nei linksma, nei rami- nama. Aš manau, kad pasaulyje šiandien priviso daugiau žmonių, negu bet kada anksčiau. Higie- nos pažanga ir susisiekimo pa- gerėjimas leido iš dalies išvengti tų pražūtingų epidemijų ir bad- mečių, kurie visados siautėjo vargšės žmonijos istorijoje. Mū- sų kasdien vis daugiau randasi ant žemės, ir tas dalykas kelia nerimo, nes maisto medžiagos nedaugėja taip greitai. Stam- biai bruozais aš galėčiau pa- vaizduoti tą būklę pasakęs, kad didesnė pusė žmonijos kenčia badą. Mes, baltieji, ligi šiol tu- rėjome geresnę dalį, bet kas atsitiks, jei vieną dieną šimtai milijonų azijiečių ras sau vadą ir susijungs bendru idealu?...

Ši kelionė man padėjo taip pat suprasti, jog karo demonas, anaipol, nesirengia mirti. Aš mačiau būsimuosius kautynių laukus, Pacifiko vandenyną, Ki- nus, Indiją, o gal būt, kas gali žinot? — Egiptą ir jo buvusias ekvatorines teritorijas. Galimas daiktas kad mes būsim ir liūdi- ninkai tų sukrėtimų, kuriuos ža- dia ateitis. Bet jei nuo mūsų ir bus atitolinta ta ryškė, tai arti- miausios kartos tikrai jos neiš- vengs... O kiek dalykų žmonės galėtų išvengti, jei tik jie idėtų daugiau geros valios.

Man neatrodė prasminga pasa- koti šie dalykai žmonėms, kurie tuojau eis užsidaryti į kazino, svajodami apie vieno numerio didesnius šansus. Be to, aš stai- ga pajutau traukimą namo: man norisi ko greičiau atsidurti ma- no sodyboje.

Bet smalsioji dama dar lyg ko laukia ir dėl to, prieš išėda- mas, aš dar priduriu savo min- ties santrauką.

— Visi žmonės liko tokie pa- tys. Mūsų pažanga yra grynai išvirsinė — vien tik mechaninė ir materialinė. Didžioji revoliu- cija dar nėra įvykusi, ta vidinė revoliucija, kurią baudė krikščio- nybė, tačiau nesekmingai, nes joks krikščionis nesielgia pagal savo mokslą. Ką aš patyriau, tai tas, kad mes turime susikurti savyje naują sielą, ir tada visa bus lengva. Mums reikia už- mušti savyje egoizmą, ir jei mums tai pavyks, tada pasiau- kojimas ir tolerancija, kurie šiandien žymi tik tūlus rinkti- nius protus, bus visų žmonių bendrinės dorybės.

Iš "Rašytojo kelionė aplink pasaulį".

•PAKELIUI Į MIRTĮ — B. Gaidžiūno aprašymas apie pergyvenimus vo- kiečių kalėjimuose. 231 pusl. Kaina \$1.00

išvengiama būtinybė. Jeigu tas miestas nebūtų tolerantiškas, jis seniai būtų save sunaikinęs ne- heapykanta, kartum, smulkme- niškumu. Nors vieną momentą užmiršęs kosmopolitinius jaus- mus, New Yorkas būtų į ga- balėlius sudraskytas.

Paskutiniu metu New Yorko gyvenimo tempas ir net jo nuotaika smarkiai pakilo. Miesto gyvenimo įtempimas pasidarė daug didesnis. Dar niekada New Yorkas nebuvo taip perpildytas ir savotiškai neįjaukus, kaip da- bar. Patekti į restoraną pasidarė nepaprastas menas; pensijuo- se ir viešbučiuose neįmanoma gauti kambarių, o 5th Ave. au- tobusiai važiuoja perkrauti ir mi- nios žmonių laukia savo eilės, kai tuo tarpu anksčiau keleiviai patogiai ir jaukiai sėdėdavo.

New Yorkas nėra sostinė nei Amerikos, nei New Yorko vals- tybės, bet jis lyg ir žada tapti pasaulio sostine.

Pagal E. B. White

LIETUVIŲ ARCHYVAS

Lietuvos Istorijos Metraščių

30. SEVIZMO. NACIONALSOCIALIZMO, TREMTIES METAİ

Redaguoja: Jonas LEONAS

30)

LIETUVOS KULTŪROS GOLGOTA pirmosios bolševikų okupacijos metais

Dr. Kęstutis Kernuvis

II

MUZIEJŲ VARGAI BOLŠEVIKŲ OKUPACIJOS METAIS

2. Muziejinių rinkinių čekistinis špionžas (Tęsinys)

Graziai besivystą ir beaugą provincijos muziejai bolševikų okupacijos metu patyrė labai skaudžių smūgių iš įvairių bolševikinių pareigūnų ir vietos komunistinių gaivalų tarpo. Čia nebus įmanoma suregistruoti visų provincijos muziejų vargų ir sunkumų anuo metu ir teks pasitenkinti keliais būdingesniais pavyzdžiais. Klasiškas pavyzdys yra Zarasų muziejaus padėtis.

Zarasų komunistų partijos sekretorius Kovasas pareikalavęs sudėginti muziejuje buvusias religines liaudies dailės statulėles ir kryžius. O ano meto Zarasų burmistras Paleckis reikalavęs sudėginti visus muziejinius eksponatus arba juos išmesti. Zarasų apskr. Vykdomojo Komiteto pirmininkas Majevskis kartkartėmis reikalavęs muziejų iškraustyti, tačiau to nebuvę padaryta dėl to, kad su tuo nesutikęs švietimo skyriaus vedėjas Garla. Pagaliau kartą Paleckis pareikalavęs muziejų per 24 valandas iškraustyti ir eksponatus sudėginti. Paprasius atitinkamo rašto, jo nedavęs. Dar daugiau. Vėliau į Zarasų muziejaus reikalus įsikišo NKVD. Zarasų apskrities NKVD saugumo skyriaus viršininkas Guskovas, prisidėjęs lietuviška Gubačio pavarde, užantspaudavęs muziejaus senųjų ginklų skyrių, tą savo juokingą darbą motyvuodamas tuo, kad, girdi, kontrrevoliucionieriai tuos ginklus gali panaudoti prieš tarybinę santvarką.

Visai panašus dalykas atsitiko ir su Rokiškio muziejum. Tas muziejus buvo Rokiškio mieste — Nepriklausomybės aikštėje. Bolševikams Lietuvą okupavus, jis buvo perkeltas į Rokiškio dvaro rūmus. Perkėlimas įvyko ne tam, kad muziejui būtų tinkamesnės patalpos, o tik todėl, kad muziejaus patalpos miesto centre buvo patogesnės NKVD reikalams. 1940 metų rudenį dvaro rūmus užėmė raudonosios armijos 219 šaulių pulkas ir muziejiniai eksponatai buvo sumesti į didelius tų pačių rūmų II aukšto kambarius. Jie ten kartu su kitu inventorium dėl vietos stokos buvo tiesiog suversti vieni ant kitų. Liaudies meno skyrius (kryžiai ir statulėlės) buvo sudėtas kiemo sandėlyje, kurio lubos buvo kiaušos. Muziejaus eksponatai buvo kraunami pačių raudonarmiečių ir, žinoma, labai nukentėjo. Dar prieš eksponatus iškraustant į II aukštą, pulko komisaras ir NKVD įsakė muziejuje įrengti "raudonąjį kampeį" ir pašalinti iš muziejaus liaudies meno eksponatus, kryžius, dievukus ir religinio turinio paveikslus. Muziejų iškrausčius į II aukštą, jį patekti tebuvo galima tik kopėčiomis, nes raudonarmiečių užimti patalpų laiptais naudotis buvo uždrausta. Toks nepaprastas įėjimas į muziejų, turbūt, buvo pirmas toks Lietuvoje...

Kretingos muziejaus reikalus taip pat buvo pradėjęs tvarkyti NKVD, nors visi provincijos muziejai buvo Vytauto Didžiojo Kultūros Muziejaus ar Lietuvo Mokslų Akademijos tiesioginėje žinioje. Tai matyti iš šio originalaus dokumento:

Lietuvos TSR Vidaus Reikalų Liaudies Komisariatas, Sekretariatas. 1941 m. birželio 2 d. Kaunas. Švietimo Liaudies Komisariui drg. Venclovai, Vilnius. Kopija: Kretingos apskr. Skyriaus V-kui drg. Stankevičiui, Kretinga.

VRK Kretingos apskr. skyriaus viršininko pranešimu, Kretingale, nacionalizuotame name yra senų religinių daiktų muziejus. Šiuo laiku Kretingoje yra didelis patalpų trūkumas kaip įstaigoms, taip ir gyventojams. Todėl siūlau, kad "Istorinės ir muziejinės vertės daiktų apsaugos komisija" minimą muziejų iš Kretingos perkeltų į Kauną ar kitą kurį muziejų. Be to, kaip praneša, ten randasi ir visokių knygų. Tas knygas, jų pagėdavimu, reiktų palikti vietos valstybinei bibliotekai.

Vidaus Reikalų Liaudies Komisaras, Valstybės Saugumo Vyr. Majoras Guzevičius, VRLK Sekretoriato Viršininkas Turinskas.

Tai, Kretingos muziejinius reikalus buvo pradėjęs tvarkyti Vidaus Reikalų Liaudies Komisariatas su aukštaisiais Valstybės Saugumo ir NKVD valdininkais. Matyt, dėl tos priežasties, kad Kretingos muziejuje, kaip ir daugelyje kitų Lietuvos provincijos muziejų, buvo nemaža religinio turinio liaudies meno eksponatų, NKVD pareigūnams parūpo muziejų sunaikinti.

Mažeikiuose vietos komunistai be muziejaus vedėjo žinios įsibrovę į muziejų pasisavino 15 numizmatinių eksponatų, vieną kryžių ir tris medalius. Muziejaus sandėlyje sugadino ar sunaikino 22 muziejinius eksponatus.

Baigiant kalbėti apie NKVD, raudonarmiečių ir komunistų savivaliavimą Lietuvos muziejuose, čia tenka prisiminti ir Kauno Bažnytinio Meno Muziejaus išardymo faktą. Palikdami atvirą klausimą, kas yra kaltas dėl to muziejaus išardymo, čia paskelbsime tik išlikusį tuo reikalu pranešimą:

Bažnytiniam Menui Remti, Tirti ir Ugdyti D-gijos buv. Pirmininkui, Pareiškimas.

Siuo pareiškiu, kad Kauno Baz. Muziejus yra likviduotas. Likvidacija įvyko taip. 1940.XII.8 d. atvyko iš Vilniaus doil. A. Valeška, sakęto muziejaus Laudies Švietimo Komisarato skirtas globėjas, su dviem pagalbininkais ir tą patį vakarą pradėjo muziejaus eksponatus nuo sienų nukabinėti ir dėti į dėžes. Tam pačiam reikalui buvo panaudoti ir muziejaus inventoriai, k. a. lentynos, vitrinos, pridamosios sienelės.

Pakavimo darbas truko nuo 1940.XII.8 iki to pačio mėn. maždaug 22 d.

Eksponatai buvo įpakuoti šie:

1. Visi kryžiai (metaliniai) ir monstrancijos,

SLA SKELBIA

TAUTAI STIPRINTI VAJŲ

Kviečia visus sąmoningus lietuvius į bendrą darbą tautos gyvybei išlaikyti

Susivienijimo Lietuvių Amerikoje Pildomoji Taryba nutarė paskelbti naują narių įrašymo į SLA vajų ir išrinkti tokio Vajaus pravedimui komisiją: prezidentą W. F. Laukaitį, vice prezidentą Povilą P. Dargį ir sekretorių M. J. Viniką.

SLA Vajaus Komisija, atsižvelgdama į Lietuvį tautos bei Lietuvos Valstybės traginę padėtį, kuomet aziatišku žiaurumu pasilaikantis rusiškas komunizmas grumoją išžudymu lietuvių, kuomet tarptautinių santykių stovis yra pavojingai įtemptas, nutarė jungti su šiuo Vajumi lietuvių tautinės sąmonės stiprinimą. Lietuvos Nepriklausomybės atstatymą, remiant Jungtinių Amerikos Valstybių pastangas žmonijai taiką užtikrinti, demokratinėms laisvėms išlaikyti ir jas įgyvendinti visame pasaulyje. Šių gyvybinės reikšmės tikslų atsiekimui, nutarta visą šiam Vajuje prisirašiusių narių dalis mokesčio skirti tiems tikslams atsiekti, todėl nutarta ir šį Vajų pavadinti:

TAUTOS STIPRINIMO SLA VAJUS

Šis reikšmingas Tautos Stiprinimo SLA Vajus prasideda Vasario 16 Diena, šiais metais. Šio Vajaus laiku įstodami į SLA ne tik turit progą palengvinti sąlygomis apdrausti savo gyvybę ir sveikatą, bet kartu įsitraukiate į tautos gelbėjimo ir stiprinimo veiklą ir savo mokesčiais paremiate tą gyvybinės svarbos veiklą. Tokis SLA Vajus iš viso pirmas visoje SLA istorijoje.

Vajaus Komisija nuoširdžiai kviečia visus geros valios lietuvius be atidėlio patapti SLA nariais ir prisidėti prie didžiųjų tautos gelbėjimo ir stiprinimo darbų. Kartu prisidėsite įgyvendinimui visų kilniųjų SLA fraternalinių tikslų ir užtikrinsite sau ir visiems SLA nariams praktišką fraternalės naudas. Įstojimo į SLA reikalais informacijas suteiks SLA kuopų organizatoriai ir kiti veikėjai, arba rašykite SLA sekretoriui:

Dr. M. J. Vinikas,

307 W. 30th St. New York 1, N. Y.

ANGLŲ KALBOS

neįmanoma išmokti be vadovėlių ir žodynų.

Didžiausias šios rūšies literatūros pasirinkimas yra Lietuvių Spaudos Centre "Gabijs"

V. PETERAITIS, Mažasis lietuviškai anglų kalbos žodynas, su tarimi, 418 psl., daugiau kaip 12,000 žodžių. Kaina \$2.00
V. PETERAITIS, Didysis lietuviškai anglų kalbos žodynas, daugiau kaip 30,000 žodžių, 580 psl., didelio formato. Kaina \$5.00
A. HERLITAS, Angliškai lietuviškas žodynas, 400 ps. Kaina \$3.00
A. LALIS, Lietuviškai anglų ir angliai lietuviškas žodynas, 2 tomai kartu su indeksais. Kaina \$14.00
J. KUKANAUZA, Anglų kalbos gramatika lietuviams, 192 psl., Kaina \$2.00
V. MINKUNAS, Anglų kalbos skaitymai, 184 psl. Kaina \$1.20
Anglų kalbos mokytojas, 174 psl. Kaina \$2.00

Su užsakymu, pridėdami po 15 centų smulkiais pašto ženklais persiuntimui, siųsti kartu ir pinigų, čekius ar Money Order, adresuotus:

GABIJA

340 Union Ave., Brooklyn 11, N. Y.

2. Visi istoriniai dokumentai, virš 40,
3. Visi paveikslai (išskyrus šv. Seima — Murillo, Pažaislio Marija su Kudikėliu, Nukryžiuotojo ir dar kitus),
4. Visos didesnės skulptūros (išskyrus šv. Agotos, Nukryžiuotojo ir dar kai kurias),
5. Smulkesnės skulptūros (smulkiečiai) visos iki vienos,
6. Muziejuje ir sandėlyje buvusieji arnotai, stulos, bursos (išskyrus kai kuriuos senesnius, mažiau vertingesnius ir suplyšusius).

Kalėdų metu buvo padaryta pertrauka. O 1941.1.6 d. atvyko aukščiau minėti dail. Valeškos pagalbininkai su dviem sunkvežimiais bei darbininkais ir visus minėtus eksponatus išgabeno į Vilnių.

1941.1.15 d. muziejaus patalpas apžiūrėjo Raudonosios Armijos Seminarijos namams perimti skirtas karininkas ir iš durininko perėmė muziejaus raktus.

Apie gresiantį muziejui pavojų aš tučiuojau pranešiau dail. A. Valeškai, muziejaus globėjui, telegramomis: J-ąją išsiunčiau sausio 13 d., II-ąją sausio 15 d. Jai jokio atsakymo negavau. Tik 1941.1.17 atvyko Vilniaus Miesto Muziejaus Vedėjas, taip jis pasivadino, vienas iš sakyty dail. A. Valeškos pagalbininkų. Drauge su juo likusius dar muziejuje eksponatus sudėjome į rūšių prieš anksčiau sudėtą. Dėl blogo j rūšių įėjimo keletą rūšių ir vieno atlošio rūšių prisiėjo palikti lauke. Tuos, rodos, jau bus sunaudoję namuose gyvenantieji kariai. Kauna.

Apie šio muziejaus eksponatų nukentėjimą teks ilgiau papalbei kituose šio rašinio skyriuose.

(Bus daugiau)

JAUNOJI KARTA BENDRAS IŠSILAVINIMAS

Pereitame Dirvos jaunimo skyriuje buvo bendrais bruožais paliesta bendrojo išsilavinimo problema, Verta ir konkrečiau tą temą pasvarstyti, kadangi bendrasis išsilavinimas yra viena iš labiausiai vertinamų žmogaus ypatybių.

Paprastai bendru išsilavinimu vadinama žmogaus platų nusimamą įvairiose gyvenimo ir mokslo srityse, ypatingai tokiose mokslo šakose, kaip istorija, geografija, literatūra, menas, sociologija, filosofija bei gamtos mokslų pagrindai. Bet tai nepilnas supratimas. Pilna galva nesisistengia prikimštų tos rūšies žinių dar nesudaro didelio bendrojo išsilavinimo. Priešingai, — tai dažnai liudija tokios galvos nešiojotojo intelekto menkumą.

Žinios turi būti tam tikroje sistemoje. Kiekvienoje žinojimo srityje reikia mokėti atskirti svarbias žinias nuo smulkmenų, reikia suvokti tos srities principus ir pagauti esmę.

Bendras išsilavinimas, t. y. intelektualinių žmogaus ypatybių galimai didesnis išugdytas, sudaro didžiausius skirtumus tarp atskirų individų. Jis sukuria nelygybę, daug didesnę už turty, luomų ir kitokias nelygybes. Tos nelygybės neįmanoma panaikinti jokiais reformomis ar revoliucijomis. Yra tik viena priemonė tam nelygumui palyginti tai jaunų žmonių pasiryžimai ir laiku sukuriamas pasiekimai pa tiems aukštesnio bendro išsilavinimo. Žinoma, ne visų sąlygų tam yra vienodai palankios, ne visi vienodai gabūs yra ir gimę, ne visi vienodai tam palankioje aplinkumoje brestą. Bet teisingai vis dėlto vienas autoritetinis amerikietis yra pareiškęs, kad mūsų laikų sąlygos duoda garantuotą galimybę kiekvienam, net ir sunkiausiose aplinkybėse pasiekti platesnio išsilavinimo. Tos sąlygos yra: ilgas pradinis mokymas, bibliotekos, kuriai, vadovėliai, žurnalai, 40 valandų savaitėje darbas ir tt.

Kodėl tad vis dėlto toks, palyginti, mažas nuostimis pasiekia didesnio intelektualinio išsilavinimo? (Ta proga reikia pastebėti, kad ir universitetą baigęs ne kiekvienas yra intelektualiai išsilavinęs. Jei kas į savo studijas žiūri tik formaliai, įsigyja žinių diplomui gauti, bet neįgyja plataus išsilavinimo).

Pirmutinis stabdis kelyje į išsilavinimą yra stoka žingeidumo, susidomėjimo, stoka noro lavintis. Gaila, kad bręstas jaunimas per anksti nustoja sveiko vaikiško instinkto viskuo domėtis, visada klausiti "o kodėl taip?" Pavyzdžiui, Amerikoje dabar jau yra vartojama keli milijonai televizijos aparatų. Neabejojama, kad tik nedaugiau kaip 100,000, t. y. vos apie 2 — nuošimčiai jų vartotojų yra pasidomėję, kaip gip tas aparatas veikia...

To žingeidumo instinkto grąžinti nebegalima. Jį atstoti tegali akivaizdus, entuziazmą žadinąs, jaunimo įtikinimas, kaip reikšmingas gyvenime dalykas yra intelektualinis išsilavinimas. Antra kliūtis — stoka kantrybės, noras per greit matyti pastangų vaisius. Jaunuolis, pradėjęs kurioje srityje entuziastingai lavintis, po kiek laiko pastebė, kaip jam dar toli iki tos srities "žvaigždžių" ir nuleidžia rankas. Svarbiausia klaida čia esti ta, kad jis nesisidomėja, kiek laiko tos "žvaigždės" dirbo, kol pasidarė "žvaigždėmis"...

Bendro išsilavinimo aukštą laipsnį pasiekti yra sunkiau, nei bet kurioj kitoj siauresnėj srity. Ne 5, nei 10 metų čia dar nėra pakankamas laikas. Tam reikia nuolat rūpintis naujų žinių įgijimu ir senų palaikymu. Pakartojimas yra naudingas ne tik

senoms žinioms palaikyti, bet ir joms susisteminti. Todėl bendrame išsilavinime dažnai daroma pažanga vien tik stengiantis apsisaugoti nuo atžangos.

Trečia, bene didžiausia kliūtis — gabumų sąvokos pervertinimas. Skirdami per didelę reikšmę gabumams, mes neįsidėmim, kad didžiausias laimėjimų dalis priklauso ne nuo jų, o nuo darbo nuo pastangų. Kai kuriuos žmonių sugebėjimus galima išmatuoti. Tų matavimų statistiką rodo labai įdomų dėsni. Būtent, galiausias kurioj nors srity žmogus, žinoma ir išsilavinęs joje, niekad nepasiekia daugiau kaip dvigubai už vidutiniškai prasileidusius. Pavyzdžiui, šokimo į tolį pasaulinis rekordas yra 8.13 metrai. O kiekvienas vidutinis vyras gali nušokti apie 4 metrus. Tas dėsniš jau senokai taikomas ir pramonėje. Jeigu vienas darbininkas padaro daugiau kaip dvigubai, negu vidutiniškai padaro kiti, tai dirbtuvė vadovybė žino, kad arba jis vartoja ypatingą darbo metodą, arba visa darbininkų masė simuliuoja.

Tas dėsniš pasitvirtina ir gyvenamųjų gabumų srityje. Jei kas mokėsi kinų kalbos ir jos gerai išmoko, o aš nesimokiau ir nei žodžio nemoku, taip tarp mūsų tuo atžvilgiu skirtumas labai didelis, bet ne dėl jo gabumo, o mano negabumo, o tik dėl to, kad jis mokėsi, o aš ne. Jeigu ir aš pasimokysiu, tai ir aš išmoksiu, ar bent pramoksiu. Jei mano gabumai tam mažesni, aš per tą patį laiką mažiau išmoksiu, o ir ilgai mokymdamasis taip tobulai, kaip gabesnis, ne išmoksiu, bet vis dėlto skirtumas tarp mūsų mokėjimo kitiškai negalės būti taip nepaprastai didelis, kaip visai nesimokius ar mažai tesistengus.

Tam tikrų fizinių ar psichinių

ARGI GALI BŪTI...

— Kad Vasario šešioliktosios minėjimas mūsų jaunimui būtų tik iškilmingas formos dalykas, nesukelias jame jokių konkrečių pasiryžimų dirbti savo tautai?

— *

— Kad jaunieji lietuviai nesuprastų, jog neišugdę lietuviškos individualybės, jie netaps pilniais žmonėmis?

— *

— Kad lietuvių tautos sena ir garbinga praeitis nebūtų nuolatini akstinas didžiūotis savo tautybe?

— *

— Kad žymiųjų lietuvių gyvenimas ir darbai, siekiant Lietuvos nepriklausomybės, nebūtų gyvieji pavyzdžiai ir įkvėjimas mūsų jauniems?

— *

— Kad jaunieji lietuviai išelviai savo dvasia nutoltų nuo kenčiančio, bet kovojančio, fiiskai pavergt, bet dvasia laisvo Lietuvo jaunimo?

— *

ypatybių visiškai neturėjimas, žinoma neleidžia kai kuriose srityse ir stengiantis ką nors pasiekti. Neturėdamas kojų negali šmukti šokti, nesikirdamas garų negali būti muziku, arba nesikirdamas spalvų nebūsi dailininku, tad nėra ko stengtis veržtis į tokias sritis, kurioms neturim net vidutinių gabumų. Bet su normaliais vidutiniais gabumais per darbą, ryžtingą ir sistemingą lavinimąsi kiekvienas gali pasiekti net ir labai aukšto tobulumo. Ir tie vos vidutiniški gabumai, besilavinant, patobulėja. Pav., vidutinio jautrumo klausos asmuo, besilavinamas muzikoje, dažniausiai žymiai ištobulina ir savo klausą, kuri vėliau jau žymiai prašoka vidutiniškąjį tos rūšies gabumą.

B. L.

(B. d.)

Nuomonės apie legioną

(Atkelta iš 3-čio pusl.)

mas, tuo padarant galą tai tylai, kuri iki šiol politikoje buvo įsigalėjusi.

J. Vaitkevičius

VI.

Karys profesionalas:

Mano įsitikinimu į svetimsalių legioną reikia stoti, nors Amerika ir neduotų pažadų dėl Lietuvos išlaisvinimo, nes ir po įstojimo nebūtų vėlu derėtis. Reikia neužmiršti, kad į tokį legioną stotų visų tautybių vyrai, tad ir mums nevertėtų atsilikti.

Jei turėčiau sūnų, aš leisčiau jam stoti į svetimsalių legioną. Tačiau tokio legiono sudarymo atveju, jin stojant, reiktų atkakliai reikalauti, kad: 1) Legionas vyrai būtų lygiai aprūpinami kaip ir amerikiečių kariai, 2) jų šeimos taip pat turi būti aprūpinamos. Legiono sudarymo atveju tokius pokalbius turėtų vesti mūsų diplomatai bei vadovaujamieji veiksniai, Lietuvos laisvinimo reikalą statydami pirmoje vietoje.

Mano manymu senieji ir naujieji lietuviai Amerikoje turėtų atkakliau ir su didesniu užsidegimu kovoti dėl Lietuvos laisvinimo. Politiniam įvykiams kiniant, tuo pačiu gerėja sąlygos įvairiems reikalavimams. Tačiau ar nereikėtų į Amerikoje įdinti lietuviško legiono sudarymo reikalą, o jam mūsų karininkų ir kareivių atsirastų.

Aš asmeniškai taip pat stočiau į lietuviškas gretas. Jei mes karaisime amerikiečių pusėje, tai tuo atveju galėsime drąsiau sta-

tyti savo reikalavimus, negu kad lūkuriuodami, kad kas kitas kovotų dėl mūsų tėvynės laisvės.

J. Mileris

O ką apie tai galvoja Dirvos skaitytojai? Prašom atsilipti — naujas bei skirtingas nuomones paskelbsime, pakartojimus — suskaičiuosime, nurodymai, kuriai nuomonei kiek yra pritarėjų.

L. KALBOS VADOVO prenumeratoriams

Dalis Lietuvių Kalbos Vadovo gerb. prenumeratorių, pilnai sumokėjusių prenumeratos mokesčių, dar negavo knygų. Paskutinių metų ji nebuvo siuntinėjama, šiandien gavau Pasaulio Lietuvių Bendruomenės Vokietijos Krašto Valdybos š.m. sausio 27 d. rašytą tuo reikalu paaiškinimą. Būtent: "Tuo tarpu dėl įvykusių susitarimų dėl leidyklos kaltės negalėjome didesnio kiekio knygų gauti. Šiomis dienomis tikimės galėsių pakankamai knygų išsiųsti."

Kaip Tamstos žinote, LKV siuntinėja ne per mane, bet betarpiu prenumeratoriams. Aš tik priimu užsakymus. Labai prašyčiau, dar truputį kantrybės, kurios Tamstos ir taip daug parodėte, o knyga visus aplan-

ks. Su pagarba

Juozas Audėnas
General, įgaliotinis

Clevelande ir apylinkėse

NEPRIKLAUSOMYBĖS ŠVENTĖS IŠKILMĖS

kaip jau buvo pranešta, rengiamos keliolikos Clevelando lietuviškųjų organizacijų atstovų, vadovaujant ALT skyriaus valdybai, įvyks šį sekmadienį, vasario 18 dieną, 3:00 val. p. p. Public Auditorium Mažoji Teatro salė. Įeinama nuo St. Clair Ave., ties 6-tąja gatve. Bilietų nereikia, savo dalį Tautos Fondui nunešti, žinoma, reikia. Programoje dalyvauja Čiurlionio ansamblis. Svečias kalbėtojas — prof. K. Pakštas.

Naujosios parapijos bažnyčioje dieną 10:00 val. bus laikomos mišios šios šventės intencija.

Prisimintina, kad Ohio gubernatorius Lausche net visus gerus laisvę ir teisingumą mylinčius amerikiečius ragino tinkamai paminėti Liet. nepriklausomybės šventę, tai ką jau bekalbėti apie mus — lituvius: mums pridera ypatingai gausiai dalyvauti šiame paminėjime.

Neužmirškime, kad net ir Clevelando latviai, per neseniai įsikūrusių Lietuvių-Latvių Vienybės draugiją surengę mūsų tautos šventę paminėjimą mūsų salėje ir daugumas jų apsilankę Malonu, kad šiame paminėjime buvo gana daug ir lietuvių, bet ne taip jau daug daugiau, kaip latvių, o juk reikia atminti, kad latvių Clevelande ir apylinkėse iš viso, su senais gyventojais ir naujaisiais esą tik apie 600. Jų mūsų toks nuosimtis ateitumėm į savo šventę, tai neturėtume kitos tinkamos salės, kad didžioji Auditorijos salė... Tad, jei kiti taip įvertina šią svarbią šventę, patys turime juo labiau ją vertinti ir Mažoji Teatro salė šį sekmadienį su kaupu pripildyti — ne dėl pramogos, o visų pirma dėl dienos svarbumo.

IŠTIKUS GAISRO NELAIMEI

Kada jūsų namai arba ra kantai tampa sunaikinti arba sugadinti ugnies, kreipkitės į P. J. KERSIS, dėl apkaivimo, ko visada reikalauja apdraudos kompanijos pirm, ne gu išmoka už nuostolius.

P. J. KERSIS
609-12 Society for Saving Bld.
Telef.: MAIN 1-1773.
Rezidencija: PENINSULA 2521

JONAS G. POLTER

Lietuviai
Namų Maliavotojas
Popieriuotojas

Apkainavimas ar patarimas reikale jūsų namo pagražinimo suteikiama nemokamai.

495 East 123rd St.
Telef.: POTomac 1-6899

Mūsų specialybė
virtuvių, vonių, arkų ir
spalvotų langu
PERTAISYMAS

Taip pat popieriuojame arba
dažome kambarius
K. ŠTAUPAS
16908 Endora Rd. KE 1-8794

MAŽIESIEMS

Šį šeštadienį lietuvių salėje 3:00 val. skautės rengia labai įdomų nepr. šventės paminėjimą. Neužmirškite suvesti vaikus į tą jiems ir jums malonią šventę!

A. L. TARYBOS

Clevelando skyriaus metinis (ataskaitinis) susirinkimas šaukiamas vasario 21 d., 1:30 v. v. Lietuvių salėje. Tarybos nariai kviečiami dalyvauti. Valdysbos nariai ir organizacijų atstovai privalo dalyvauti. Darbų tvarkoje: 1. Metinė veiklos apyskaita, 2. Valdysbos rinkimas, 3. Tolinio veikimo gairės, 4. Eina-mieji reikalai.

SUSIRGO P. ŠTAUPIENĖ

P. P. Štaupienė, visos eilės lietuviškųjų organizacijų aktyvi dalyvė, susirgo plaučių uždegimu. Jau sveiksta.

— M. Ališauskas, prieš keturis mėnesius kridamas nuo laiptų ir susitrenkęs nugarą, šiol dar kaip reikiant nepasveiko.

— Dėl geležinkelio streiko buvo sustojęs darbas Fisher Body ir kairiojoje kitose įmonėse. Nemaža ir lietuvių dėl to turėtų nenumatytas "atostogas".

MIRĖ TREČIAS J. BENDLERIS

Prieš trejetą savaitę buvo pranešta, kad Waterbury, Conn. mirė antras iš eilės J. Bendleris (vienas mirė pereitą vasarą Racine, Wisc.) ir likęs Waterbury brolis tuo pačiu metu paraližuotas ir išvežtas į ligoninę. Dabar pranešama, kad ir tas mirė. Juozas Bendleris išskrido į laidotuves į Waterbury — jau antrą kartą šiais metais ir trečią kartą per paskutinį pusmetį. perpume Xrmiejes oimuto qiee

MIRĖ

Marcelė Tumosienė (Balsiūtė), kilusi nuo Ilguvos, iš Kubilių k. Amerikoje išgyveno 44 metus, Mirė sausio 24 d. 1951 m. Liko vyras Juozas Tumosa, dvi dukterys, ketvertas anūkių, seserys — Ona Žukauskienė ir Agota Ambrašiūnienė, brolis Antanas Balsys Amerikoje ir du broliai Lietuvoje.

RENGIAMAS IŠKILMINGAS AM. LIET. TAUTINĖS S-GOS SUSIRINKIMAS

Vasario 24 d., šeštadienį, 8:00 val. vak. dr. Tamošaitis rezidencijoje įvyks ALTS Clevelando skyr. iškilmingas susirinkimas Lietuvos nepriklausomybės šventės proga. Programoje bus paskaitos: Ryškioji asmenys, privedę prie Vasario 16 d. ir Am. lietuvių pagalba Lietuvai. Po to meninė dalis.

TREMTINIŲ DRAUGIJOS SUSIRINKIMAS

Įvyks vasario 25 d., sekmadienį 11:30 val., Lietuvių salėje. Die motvarkė ta pati, kaip buvo paskelbta vėliau atidėtam susirinkimui.

RKO Keith's 105th

Vasario 14 — 17 "Deadly Enemies" ir "Condemned to Hang"

Neseniai atvykusių tremtinių vedamame ūkyje reikalingas VYRESNIO AMŽIAUS DARBININKAS

galis savarankiškai atlikti žemės ūkio darbus. Kreiptis pas J. Mekešą, telefonu UT 1-8563, arba asmeniškai nuo 7:00 val. vak. 1447 East 63 St.

K A U N A S

Batų taisymo
dirbtuvė

1463 Addison Rd.
(prie Wade Park)

Savininkas
Kazys Ivznavskas

lietuvis — naujakuris

BEFORE YOU BORROW TO BUY A HOME GET OUR LOW RATES AND HELPFUL TERMS

The Cleveland Trust Company
THE BANK FOR ALL THE PEOPLE

1951 Cleveland HOME and FLOWER Show

"Gražiausia šiais metais paroda" BILETAI 75c KASOJE
● Septynios didžiulės parodos salės suskirstytos į septynis patalpas. ● Pagrindinėje salėje gili rojus... rūgštiniai daržiai ir spalvingi išdėstai. ● Treji nauji išradimo namai sodyboms. Ateikite anksti ir dažnai.
Atidarymo diena šei., vas. 24, 1 p.p. iki 11 vak.
Po to kasdien iki uždarymo dienos 11 ryto iki 11 vak.
Uždarymo diena, sekm., kovo 4, 11 ryto iki 8 vak.

FEBRUARY 24th thru MARCH 4th
PUBLIC AUDITORIUM

SUOPIS FURNITUR

6921 Wade Park EX 1-0911

Visokių rūšių baldai ir elektriniai bei kitoki reikmenys virtuvei ir kiekvienam Jūsų buto kambariui
ŽEMOS KAINOS — MALONUS PATARNAVIMAS

Patogi vieta apsipirkti lietuviams naujakuriams lietuviškoje krautuvėje

Clevelandiečiai kviečiami prisidėti

Prieš kiek laiko Dirvoje jau buvo rašyta apie vienintelę pasaulyje laisvą tikrai lietuvišką gimnaziją. Buvo įdėtas ir jos mokinių dalies paveikslas. Bet toji vienintelė gimnazija negali gyvuoti be viso pasaulio lietuvių paramos. Tuo tikslu ir Clevelande susidarė komisija, kuri rūpinasi šiame mieste bei apylinkėse gyvenančių lietuvių prisidėjimu prie tos kiekvienam lietuviui brangios švietimo įstaigos išlaikymo. Šiomis dienomis į daugelį clevelandiečių komisija labai atjaucia tą reikalą, bet negaus to komisijos laiško tik Laniauskas, 1434 East 95th St., Cleveland 6, Ohio. megzti ryšius su komisijos išdininuku šiuo adresu: Mr. S. todėl, kad komisija neturi jo adreso. Tie gali ir patys už-

DIDŽIAI GERIAMAS TAUTIETI!

Daugumoje JAV lietuvių kolonijų jau vyksta aukų rinkimas lietuviškos švietimo įstaigoms Vokietijoje.

Eilę stambesnių centrų apsiėmė globoti ir išlaikyti atskiras klases vienintelės pasaulyje laisvos lietuvių gimnazijos Diepholze, žemutinėje Saksonijoje. Laikas sukrusti ir Clevelando lietuviams.

Švietimo įstaigas Vokietijoje reikia išlaikyti ir jos bus išlaikytos, jei ekonomiškai pajėgiausi iš visų po pasaulį išlaikytų lietuvių — JAV gyvenantieji tautiečiai, ypatingai senoji emigrantių karta, pasiryš savo aukomis paremti Vokietijoje esančias lietuviškas mokyklas.

Kodėl tas mokyklas reikia remti, ypač Diepholze gimnaziją?

1. Vokiečių vyriausybė ir karinė okupacinė valdžia didžia ten lietuviškos mokyklos veikti ir savarankiškai tvaryti. Dėl to ten gali veikti tikrai lietuviškos mokyklos, ne tik savo kalba, bet ir dvasia.

2. Pinigo vertės skirtumas tarp dolerio ir markės, nokytojų išlaikymo pigumas, nemokamai gaunamos patalpos ir ar šiočia tokia vietinė valdžios parama — sudaro sąlygas, kuriose net ir mūsų nedidelėmis jėgomis galima ten išlaikyti lietuvišką gimnaziją.

3. Diepholze gimnaziją šandien lanko daugiausiai laipėdos krašto lietuvių vaikai. Remdami šią gimnaziją tuo pat padedame klaipėdiečiams išlaikyti lietuviškumą. Mūsų pareiga — daryti viską, kas galima, kad sunkiose sąlygose gyvenantieji po visą Vokietiją išlaikyti klaipėdiečiai nenustotų ryšių su Lietuva ir jautų mūsų globą.

4. Diepholze gimnazijos mokiniai yra nemokamai išlaikomi bendrabučiuose. Tokiu būdu, remdami švietimą, mes kartu padedame tautiečiams ir materialiai, maitindami jų mokyklinio amžiaus vaikus.

Paprastas apskaičiavimas rodo, kad, jei susipratę lietuvių nukotų iš savo uždarbio tik po 33 centus kas mėnuo, tai būtų pinigų drusiai uktę tai gimnazijai ne tik išlaikyti, bet jai dar ir praplėsti.

Clevelande sudarytoji Diepholze gimnazijai remti komisija todėl ir nutarė kreiptis į Tamstą su prašymu paaukoti tam reikalui bent vieną dolerį kas trys mėnesiai.

Jei Tamsta esi pasiryšęs savanoriškai auką padidinti, tai ir anksčiau ir prašome neužmiršti tautai prašyti ir prileidamą aukų knygelę.

Gavę Tamstos pirmą auką, nebevarginsime Tamstos tuo reikalu iki gegužės — birželio mėnesio.

Aukojimo tvarka ir atsiskaitymas yra išdėstyta knygelėje. Ta proga primename, kad visi surinkti pinigai be išimties bus suaudoti tik Diepholze gimnazijos reikalams. Atsakingi už tų pinigų tikslingą ir teisingą sunaudojimą Vokietijos Lietuvių Bendruomenės valdybos nariai yra pasitikėjimo verti patyrę visuomenininkai. Clevelando komisija Diepholze gimnazijai remti yra Clevelando Lietuvių Tremtinių Draugijos padalinys ir yra prižiūrima tos draugijos kontrolės organų.

Mes tikimės, kad Clevelando tautiečiai laiku ir tinkamai atliks šią pareigą viename iš kovos laukų dėl mūsų tautos išlikimo. Iš anksto tariame ačiū!

DIEPHOLZO GIMNAZIJAI REMTI KOMISIJA CLEVELANDE

Algirdas Nasvytis, pirmininkas
Diepholze švietimo stovyklos steigėjas
Adolfina Juodvalkienė, sekretorė
buv. Diepholze stovyklos vertėja ir sekretorė
Simas Laniauskas, išdinininkas
buv. Diepholze gimnazijos mokytojas

Clevelandas, 1951 m. vasaris.

PASKAITA IŠ BIBLIJOS VOKISKAI

Tema:

KAS EINA IR KAS IŠEIS IŠ DIEVO LŪPŲ

Sekmadienį, vasario 18 dieną, adventistų bažnyčioje, 3161 W. 14th, 2-as blokas į pietus nuo Clark, 3:00 val. p. p.

Gražios giesmės prieš kiekvieną paskaitą

VISI NUOSIRDŽIAI KVIEČIAMI

Kalbėtojas J. D. Neufeld

Prašom aplankyti iliustruotą paskaitą antradienį 7:30

TAI TIKRAI ĮMANOMA!

Swingus pianu skambinsit po 20 pamokų NETIKĖSIT, KOL NEPABANDYSIT

Dėl bandomųjų pamokų skambinkit MAIN 1-6424

Jokių mokesčių, jokių įsipareigojimų • Jūs tam niekad ne perseni

SCHULTE MUSIC STUDIO

310 Euclid Arcade MAIN 1-6424

PALAIKYKIME TUOS kurie skelbiasi DIRVOJE!

RADIATORIAUS LASEJIMĄ KAIP BURTININKAS SUSTABDO!

LUSCO

plastinė užkamša

PARDUODAMA VISOSE MILES AUTO KRAUTUVĖSE

▼ PASTOVUS 13014 Miles Avenue * 5355 Broadway
▼ VALO * UŽKEMSA 669 East 185th Street
▼ TINKA SU KIEK- 4444 Mayfield Road
VIENU SKYČIU 680 Broadway * 5900 Euclid Avenue

PAGAMINTA LUSCO, INC. CLEVELAND 3, OHIO

Cleveland, Ohio PAVASARIS ARTINASI!

Neilgai trukus prasidės naujų sumanymų vykdymo darbai. Daug ką galima atlikti Lietuvių banke!

Cia santaupos (depozitai) yra apsaugotos JAV valdžios per Federal Insurance Corporation, kiekviena atskira taupymo sąskaita iki

\$ 10.000

Statydami ar pirkdami namus, čia gaunate paskolą iš rankų, tuose reikaluose turinčių daugelio metų patyrimą. Rengdami kelionę čia galite gauti kelioninių čekių (Travelers checks). Per šį banką galite persiųsti pinigus, galite užsimokėti telefono, elektros, gaso sąskaitas ir kt. Visokiais reikalais kreipkitės į šią bankinę įstaigą, o rasite tikrai gerą patarnavimą.

Čia ir šeštadieniais (subatomis) atidaryta iki 1 val. p. p.

THE SUPERIOR SAVINGS AND LOAN ASS'N.

6712 Superior Ave.

HE 1-2498

JOS PERKAT RUPESČIŲ NEKELIANTI SILDYMA

SU MONCRIEF

SILDYMO IR GYVENIMO SISTEMA
GAS * OIL * COAL

P J KERSIS

609-12 Society for Savings Bldg.—Cleveland, Ohio

OFISO TELEF.: MAIN 1-1773. REZIDENCIA: PENINSULA 2521

Norėdami pigiai pirkti namus mieste arba priemiesčiuose, kreipkitės į mane, gausia pigia kaina. Taigi gausit patarnavimą įvairiuose apdraudos-insurance reikaluose.

Sutaisau paskolas oirmo morgečio. Patarnavimas ir išpildymas garantuojama. Kreipkitės į mane telefonu arba asmeniškai.

Pilnai padengta apdrauda

UTah 1-4515

WM. DEBBS PAINTING CO.

WM. DEBESIS

Namų Pagražinimas iš Vidaus ir iš Lauko

7526 Star Avenue

Cleveland 3, Ohio

I J. SAMAS JEWELER

Persikėlė į naują didesnę ir gražesnę krautuvę

7007 Superior Ave.

Greta Ezella Theatre

Dabar jau turime didesnę rinkinį Deimantų, Ziedų, Laikrodžių ir visokių gražaikių, už nupigintą kainą.

Wilkis Funeral Home

Valdžios pripažinta laidotuvių direktorė

Aldona Wilkis - Wirby

Pilnas laidotuvių patarnavimas

—HAMMOND VARGONAI PER SERMENIS—

6202 SUPERIOR AVE.

HEnderson 1-9292

JAKUBS & SON FUNERAL HOME

Vėsinamas oras Jūsų patogumui

Della E. Jakubs & William J. Jakubs

Licensijuoti laidotuvių direktoriai ir balsamuotojai

25 metų simpatingo ir rimto patarnavimo

6621 Edna Avenue

ENdicott 1-1763

Redakcijos ir administracijos adresas — DIRVA, 6820 Superior Avenue, Cleveland 3, Ohio. — Telefonas: ENdicott 1-4486. Redaktorius Vincas RASTENIS (buto telefonas: UTah 1-6747) Redaktorius Balys GAIDZIUNAS (buto telefonas: GARfield 1-7406).

GINKIT MUS KAIP GINAMA KOREJA

Vasario 11 dieną Philadelphiaje, — Nepriklausomybės salėje — tai yra toj vietoj, kur buvo paskelbta Jungtinių Valstybių nepriklausomybės, buvo susirinkę apie 200 atstovų, kalbėjusių vardu 10 bolševikų pavergtųjų tautų. Jie ten pasirašė

Išlaisvinimo Deklaraciją kurioje išdėstomi principai, ko tos tautos siekia per išlaisvinimą ir kodėl jos saukiasi laisvųjų kraštų pagalbos.

Deklaracijoje yra pareikščiama, kad pavergtosios Europos tautos yra vertos ginti ir vaduoti su nemenesniu ryžtingumu, kaip Korėja.

Deklaracija pasirašyta šių kraštų atstovų — tremtyje esančių politinių veikėjų: Albanijos, Bulgarijos, Čekoslovakijos, Estijos, Latvijos, Lietuvos, Lenkijos, Rumunijos, Vengrijos ir Jugoslavijos.

Lietuvos vardu deklaraciją pasirašė P. Žadeikis, Lietuvos pasiuntinys Jungtinėse

Valstybėse, ir V. Sidzi-kauskas, kaip buvęs Lietuvos pasiuntinys Vokietijoje (taip jo pasirašymo titulas praneša New York Times). Žinia apie šios deklaracijos paskelbimą NYT paduoda pirmame puslapyje, atžymint ją ir svarbiųjų dienų įvykių santraukoje. Deklaracijos tekstas išties atspausdintas penktame puslapyje, kuris visas tuo tekstu beyeik ir užimtas.

Tokia deklaracija pasirodo labai laiku, kada vyksta diskusijos net apie tai, iki kio laipsnio ginti likusią laisvą Europą.

KAS DABAR DEDASI KORĖJOJE?

Naujas netikėtumas Korėjoj buvo šio pirmadienio kinų smūgis į JTO fronto centrą. Tiesa, kinų puolimo eniai buvo laukiama, bet kadangi paskutiniu metu kinai tik pamažu traukėsi, tai juos dar lėčiau besivejant, lyg ir buvo jau apsiprasta, kad taip ir ilgiau bus. Pradėta svarstyti, ką daryti vėl priešus prie 38 paralelės — peržengti ją, ar ne? Buvo pranešta, kad pietiečių daliniai jau ir peržengė, bet pasakui tai buvo atsaukta. Tuo tarpu kinai gilokai įsiveržė į fronto centrą, paimdami

svarbų gynimosi punktą — Haengsongą. Tačiau didesnis prasiūlimo neįvyko, lent tuo tarpu, atrodo, kad JTO rontas šį kartą nepakriks ir kinams puolimas bus labai brangiai kaštavęs.

Tuo tarpu vakaruose kinai net iš Seulo beveik atsitraukė ir JT ūvalgybiniai daliniai įžengė į sunaikintą sostinę.

Apie taikos derybas bei paliaubas tuo tarpu nėra nė kalbos. Net tam numatyta komisija ligi šiol nesudaryta.

New Yorke organizuoja kultūrininkai

Didžiajam New Yorke įsikūrę tremtiniai ligi šiol nedaug pareidė iniciatyvos kultūrinėje veikloje. Norėdama šių sritį pagyvinti, Lietuvių Tremtinių Draugija suorganizavo komitetą kultūros ir jaunimo reikalams, kurio pirmininku yra valdybos narys A. Bendorius. Jo iniciatyva vasario 8 d. įvyko vietinių kultūrininkų pasitarimas. A. Bendorius pasiūlė įkurti spaudos bendradarbių, jaunimo bei kultūrininkų pramogų, sporto ir meno sekcijas, kurios apjungtų visus šių sričių veikėjus. Čia pat nutarta artimiausiu laiku suaukinti rašytojų ir žurnalistų susirinkimą ir plačiau pasidalyti mintimis dėl pedagoginės — jaunimo sekcijos reikalingumo. Svarbiausias jos tikslas būtų rūpintis jaunimo lietuvių išsilaukymu.

Nemaža Brooklynio lietuvių naujakurių dalis dirba čia garšliaus radijo fabrike "Micamold", kuris priklauso komunistų dominuojamai unijai United Electrical Workers. Kadangi vasario 20 įvyksta UE 430 lokalo, kuriam priklauso ir šis fabrikas, valdybos ir pareigūnų rinkimai, tai lietuviai aktyviai dalyvauja susidariusiame antikomunistiniame darbininkų judėjime ir balsuos tik už antikomunistinio bloko kandidatus.

Brooklynio dramos aktorinė grupė: T. Daubaraitė, K. Vasilas ir Vyt. Kidolė pereiną sekmadienį vėl pasirodė lietuvių visuomenei su savo ištrauka iš Blaumanio "Siuvėjų dienos Silmačiuose". Šįkart publikai buvo paaiškinta, jog tai esanti ištrauka iš savo metu Lietuvoje vaidinto latvių rašytojo veikalo. Kažkodėl aktorai užsipykę tvirtina, kad ta ištrauka esanti labai gera ir tinkama visur vaidinti.

Jei aną kart, Klaipėdos minėjime, ji visiškai netiko, tai šįkart buvo geriau, kada publiką sudarė Ang. Karalienės parapičiai, susirinkę savo vakarui, kurio pajamos skiriamos salei papuošti. Ypatingai gražiai praskambėjo T. Daubaraitės deklamacijos ir iš atminties pasakytas vienas J. Bilūno kūrinėlis. K. Vasilas-

Waterburiskiai greit padeda

Dirvos 5-me numeryje buvo atspausstas L. N. Karo Invalidų D-jos pirmininko laiškas, raginas neapleisti ir neužmiršti invalidų. Konkretiai paminimas čia gyvenantis invalidas tremtinys Vl. Janušauskas. Reikia pasidžiaugti, kad waterburiskiai padeda į jų tarpą patekusiems nelaimingam anksčiau, nei juos kas per laikraštį paragina. Vietos lietuvių Šalpos Klubui padedant, minėtas Vl. Janušauskas ne tik jau turi naujus puikius protezus su tinkamais batais, bet jau išmoko jais mikliai vaikščioti.

Minėto klubo darbas vyksta gana tyliai, bet jo padaromi puikūs darbai. Juk to klubo narių dėka atkvietas minėtas Vl. Janušauskas iš Vokietijos, nesibaidant patiekti ne specialią jam kaip invalidui, pareikalautą pinigų garantiją. Kai paaiškėjo, kad žmogui reikia geresnių protezų, klubas įvairiais parengimais surinko 520 dolerių ir protezus įtaisė. Maža to — norima jį pastoviai aprūpinti — per paaiškinta, jog tai esanti ištrauka iš savo metu Lietuvoje vaidinto latvių rašytojo veikalo.

Garbė nepailstantiems klubo eikėjams ir pavyzdys kitoms kolonijoms.

NEPRIKLAUSOMYBĖS

sukakties viešą minėjimą čia rengia, kaip visada, AL Tarybos skyrius. Jis įvyks vasario 18 d., sekmadienį, 7:0 val. vak., parapijos salėje.

Šį kartą svečiai kalbėtojai bus kun. St. Yla ir Kipras Bielinis. Lietuviškų viešų parengimų nekad nepraleidžias miesto galva R. Snyder bus ir šįmet. Po parapišų numatomas parapijos choro koncertas.

Tremtinių sudarytoji solidarumo įnašams rinkti komisija skubia iki tos dienos išrinkti solidarumo mokestį už šių metų pirmą ketvirtį ir tiek tuos, tiek už pereinamus metus surinktuosius pinigais, kartu su specialiomis aukomis vasario 16 proga įteikti minėjimo metu per ALT Tautos Fondui.

BUS TREMTINIŲ VAKARAS

Waterburio Tremtinių Draugija numato balandžio 1 d. surengti baleto — dainų koncertą.

KLAIPĖDOS SUKILIMAS

(Tęsinys iš pereinamo numerio)

Po to kelias dienas nieko nebuvo girdėti apie komisiją. Be abejo mūsų karių naktinis manevras Klaipėdos gyventojų buvo pastebėtas ir "notų" jei ne turinys, tai esmė irgi buvo žinoma ir tas viskas tik stiprino jų akyse mūsų autoritetą. Pasipylė pasiūlymai į savanorių armiją. Mes priėmėme apie 300 užpildyti susidariusioms spragoms, kaip jau minėjau, dėl paleidimo namų, kuriems tai būtinai buvo reikalinga. Į kraštą pradėjo grįžti iš užsienio tie klapėdiečiai, kurie dėl ankstyvesnės aliantų politikos nerado čia vietos. Tarp jų paminėtini Dovydas Zauzė ir du broliai, Viktoras ir Albinas Gailiai. Albiną Gailių, kaip kariškį, paskyrėme savo štabo viršininku.

Pasinaudojęs įsiviešpatavusia kelių dienų tyla, Erdmonas Simonaitis išvyستė "diplomatią", telegrafu pasiskundė Anbasadorių Konferencijai, kad jos atsisųsta į Klaipėdą komisija savo elgesiu įneša netvarką ir sukelia gyventojų tarpe nerimą. Ir vėl išgirdome apie komisi-

Komisijos nebegalima nei pažinti!

ją: Erdmoną Simonaitį, mane, Martyną Jankų (kiekvieną atskirai) paprašė į komisijos posėdį. Aš pasiėmiau "adjutantą", sukilėlių karininką. Jau prie įėjimo mane pasitiko Petinė patarejas, persistatė ir sušuko pranešdamas apie mane: general Budrys. Tą miniu atvaizduoti pasikeitusiai atmosferai. Posėdžių salėje už stalo sėdėjo trys civiliai, šalia jų pulkininkas Troussonas ir Petinė — uniformuoti. Tik mums įėjus, pasikėlė ir tiesiog išbėgo į vidurį kambario vienas iš trijų ponų, ištiesė ranką ir tikrai širdingai paspaudė mano dešinę, lyg geriausiajam draugui ir prisistatė — Frey. Čia pat atsirado kitas; irgi, gal ne tokiu paprastumu, bet neabejotinai širdingai, prisistatė — Alois. Prancūzas jaučėsi lyg užklyptas tokios demonstracijos sukilėlių prieš alijantus vadus, pradžioje lyg nenorėjo to pastebėti, bet atsistojo ir per stalą mandagiai, bet saušai — biurokратиškai ištiesė ranką.

Po to prasidėjo lyg tardymas su protokolo rašymu.

— Kas jūs tie "ginkluoti" (vengė pavadinti gauja, kai kad iš Paryžiaus notose vadino bet ir nenorėjo kariuomenės žodžiuose ištarti), kas čia per uniforma, iš kur ginklai? Gal iš Maskvos ginklus atsiuntė?

Atsakiau, kad turu po truputį apginti savo žmones kariškiai, kad skirtųsi nuo civilų gyventojų.

— Ginklų, — tęsiau toliau, — jūs tik nematėte, krašte jų pilna užkasta dar nuo karo, net šiandien man buvo pasiūlytos dvi kanuolės. Iš Maskvos nieko dar negavome, nors mums buvo pasiūlyta, bet mes manome, kad jokios pagalbos daugiau nereikia.

— Bet ne visi gyventojai, net lietuviai, ne visi nori dėtis prie Lietuvos, — sako Clinchantas. — Nežinau, iš kur tokios informacijos, gal iš tų pačių žmonių, kurie Paryžiu anksčiau klaidingai informavo. Aš tvirtinu, kad yra ir vokiečių, kurie to nori. Mūsų armijoje yra net savanorių vokiečių. Štai mano adjutantas vienas iš tokių.

Visi su įdomumu sužiūro į jį.

— Jūs šio krašto gyventojas, tikrai vokiečių?

— Taip, čia gimęs ir augeis vokiečių, mano tėvai turi ūkį.

— Jūs norite prie Lietuvos?

— Jūs norite prie Lietuvos?

Sausio 28 dieną Brooklynje Amerikos Lietuvių Tautinės Sąjungos surengtame Klaipėdos sukilimo metinių minėjime buvęs to sukilimo vadas, dabar Lietuvos Generalinis Konsulas New Yorke, Jonas Budrys, skaitė paskaitą — atsiminimus apie tą sukilimą. Mums labai malonu turint progos tą reto įdomumo ir pilną dar nepaskelbtų faktų paskaitą perduoti skaitytojams ištiesai.

— Daugumas nenori jokio Freistaato, tad mes norime geriau prie Lietuvos. Freistaato nori keli pirkliai, bet ne ūkininkai.

Tyla. Pirmininkas ir vėl kreipėsi į mane su įvairiais klausimais. Visą tardymą vedė pirmininkas, jis ir užrašinėjo.

Po kelių valandų baigė ir prasidėjo taip sau mandagumo pašnekesys. Buvo aišku, kad visa ta procedūra reikalinga jiems avo raportui ir parinkti medžiagos "keliui atgal" bei išsaugoti aliantų prestižą. Iš kitos pusės, patyrė ant savęs mūsų kietą laikyseną ir savo santykius su mumis pakeitė. Privaciai mane pašnekesyje su atskirais nariais jie visiškai nuosirdžiai davė suprasti: nedarykite mums sunkumų, Lietuva gaus Klaipėdos kraštą.

Geruoju gundė...

Dar vieną vakarą komisija pakvietė Gelbėjimo Komitetą Erdmoną Simonaitį ir mane į savo privačią rezidenciją ir paimė kitą taktiką: be formalumų, be protokolo, pradėjo įkalbinti visus: "Būkite išmintingi, pasitraukite iš miesto, armijos išlaikymas brangiai kainuoja, palieškite ją. Jūs savo atsiektė."

Bet tokia taktika nieko nepadėjo. Anaipol, kai kurie Gelbėjimo Komiteto nariai pradėjo reikalauti satisfakcijos: tučiuojau pašalinti Petinė.

Padariau išvadą, kad komisijos nariams nusibodo ta visa istorija ir jie forsuoja susitarimą, stengdamiesi ko greičiau iš Klaipėdos išsinešdinti.

Po to posėdžio, vėlai vakare pas mane užėjo vienas artimas komisijai asmuo, neva konkrečių reikalų dėl vieno incidento mieste tarp mūsų ir prancūzų karių. Baigus tą reikalą ir žinodamas, kad iš anksčiau jau nuosirdžias simpatijas mūsų siekiams, išdėčiau jam mūsų pažiūras "Mes suprantame aliantų norus supraskite ir mūsų. Jei mes apsisime miestą, mes jūsų rankose. Šitame punkte nuolaidinebus, kad ir tektų vėl kautis."

Derybos dėl sumažinimo kariuomenės, kurios nebuvo...

Kitą rytą ir vėl komisijos posėdis. Atėjus, radau didelį susirinkimą. Čia, be komisijos, ir pulkininkas Troussonas, ir Lietuvos Nepaprastasis Pasiuntinys Antanas Smetona su Antanu Merkiu, Gelbėjimo Komiteto kariai kurie nariai ir Erdmonas Simonaitis. Komisija jau nekalbėjo apie išėjimą iš miesto, lyg tokio klausimo net nebūtų buvę. Jau pats faktas, kad į šį posėdį buvo pakviestas Lietuvos Atstovas drauge su sukilėliais, parodė, kad pučia kiti vėjai. Jau Lietuvos Atstovas buvo prašytas komisijai padėti ir paveikti sukilėlius, kad jie būtų nuolaidesni, neapsunkintų padėties.

Apeliavo į sukilėlių lietuvišką patriotizmą. Bet reikalavo: asmenys, stovintieji dabar priešaky, direktorijos pirmininkas Erdmonas Simonaitis ir Budrys, turį pasitraukti. Pagaliau prieita prie kariuomenės. Ji turi būti paleista, bet komisija sudarysianti policijos jėgas iš kelių šimtų žmonių, į kurią galės įeiti ir sukilimo dalyviai. Principo didelių ginčų nebuvo. Ne pavadinime dalykas, bet skaičiūje. Komisija tuo klausimu kreipėsi

buvo atmeta, kaip gimusio Tilžėje. Viktoro Gailiaus kandidata tūra tapo aprobuota.

Laimėjimo šventė.

Vasario 15 d. įvyko naujos, legalios, Santarvės sudarytos, Direktorijos iškilmingas įvesdinimas. Aš, jau neegzistavęs, gavau komisijos pakvietimą ir buvau už stalo pasodintas šalia Petinė.

Jau vasario 16 d., kuomet buvo gauta telegrama, kad Klaipėdos kraštas atiduodamas Lietuvai, aš gavau iš Kauno ir raštą, kad mano žinion perduodamos kai kurios Lietuvos kariuomenės dalys, stovinčios Klaipėdos pasienyje. Vasario 18-tą pas mane apsilankė majoras Rouge su laišku, kad prancūzų bataljonas, visa administracija ir Aliantų Komisija ryt rytą apels Klaipėdą. Prancūzai džentelmeniškai pasilegė, nes majoras Rouge perspėjo, kad prie kareivinių yra sandėlis, jame jie palieka 800 granatų, kurių nenori imti, ir perspėjo apie tai, kad neįvyktų nelaimės. Į mano pasiūlymą — atsisveikinkime draugais — išstatysiu uoste garbės sargybą su orkestru, palingavo galvą.

— Deja, prašome to nedaryti — politika.

Mes vienas kitam palinkėjome laimės. Jis dar kažką norėjo sakyti, bet susilaikė ir, kažkaip liūdnai nusiteikęs, išėjo.

Jam išėjus tuoj paskambinau Kaunam ministeriui pirmininkui Ernestui Galvanauskui, pranešdamas apie prancūzų išvykimą, ir išsiskaičiau pėstininkų bataljoną ir bateriją artilerijos iš Lietuvos pasienio į Klaipėdą. Panojėme Lietuvos vėliavą pakelti iškilmingai ir gyventojams, tiek lietuviams, tiek vokiečiams, užimponuoti. Tad ir vėl kreipiausi į Kauną, ar nesutiks duoti man gusarų nors eskadroną. Kaune suprato to momento reikšmę ir kitą rytą buvo gusarų eskadronas net su savo pulko orkestru.

Vasario 19 d. apie 2 valandą ant buv. prefektūros namo iškilmingai pakelta Lietuvos trispalvė, Lietuvos himnui grojant ir savanorių pulkui bei pirmą kartą įžengusiems Lietuvos kariuomenės daliniams ginklų gerbiant.

Tūkstantinės minios gyventojų stebėjo tas iškilmes. Po to, Erdm. Simonaičiui, Mart. Jankui, naujajai Direktorijai ir kitiems garbingiems veikėjams asistuojant, priėmėm kariuomenės parada.

Taip tada visų lietuvių troškimas įsikūnijo!

LITERATŪROS

vakaras Detroite

Vasario 25 dieną detroitičiai laukia svečių iš Bostono. Bus: B. Brazdžionis, A. Gustaitis ir H. Kačinskas. Tie vardai pakankamai žinomi ir iš to jau aišku, kad tai bus puikus literatūros vakaras, kokias jau turėjo progos džiaugtis New Yorke, Chicago, Clevelando ir kitų miestų lietuviai.

Tas vakaras bus buvusiojo lietuvių salė, (Vernor — 25 St.) datūra į pirmininkus komisijos ir jo radžia — 4:00 val. p. p.

DIRVA. Lithuanian Weekly, published by Ohio Lithuanian Publishing Company, 6820 Superior Ave., Cleveland 3, Ohio. Phone: ENdicott 1-4486. Issued in Cleveland every Thursday. Editor Vincas RASTENIS. Assistant Editor Balys GAIDZIUNAS. Entered at Second-Class matter December 6th, 1915, at the Cleveland Postoffice under the act of March 3, 1879. Subscription per year in advance: in the United States — \$4.00, in Canada — \$4.50 (5.00 Canadian dollars), elsewhere — \$5.50. DIRVA išina lietuviškas ketvirtadienis Clevelande. Leidžia Ohio Lietuvių Leidybos B-vė. Prenumeratos kaina metams, mokant iš anksto: Jungtinėse Amerikos Valstybėse — \$4.00, Kanadoje — \$4.50, (5.00 kanadiški doleriai), kitur — \$5.50. Galima mokėti ir dalimis, pradedant bet kuriuo metų laiku.